

VIOLENȚA ÎN FAMILIE

prin prisma Telefonului de Încredere
0 8008 8008

Raport analitic 2012-2013

CUPRINS

Alcătuitor și editor: Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”

Responsabil pentru editie: Viorelia Rusu

Prezentul Raport a fost editat în cadrul proiectului „Consolidarea protecției legale și sociale a victimelor violenței în familie, în special femei și fete, în Republica Moldova”, cu suportul financiar al Ambasadei SUA în Republica Moldova.

Conținutul Raportului exprimă în exclusivitate punctul de vedere al alcătuitorilor, pentru care este responsabil Centrul Internațional „La Strada” și nu reflectă în nici un fel poziția finanțatorului.

Raportul reprezintă o analiză a rezultatelor activității Telefonului de Încredere **0 8008 8008** pentru perioada 2012 – 2013.

Dreptul de autor asupra prezentului Raport aparține Centrului Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”. Unele materiale din publicația dată pot fi xerocopiate și reproduse fără acordul prealabil al autorilor numai în scopuri instructive, științifice, ce nu urmăresc obținerea de profit, cu condiția indicării sursei de informare.

Pentru informații suplimentare privind prezenta publicație a contacta:
MD 2012, L.P. 259, Chișinău, Republica Moldova

Tel. : (+373 22) 23 49 06
Fax.: (+373 22) 23 49 07
E-mail: trustline@lastrada.md
Web: www.lastrada.md
Telefonul de Încredere: **0 8008 8008**

Design și machetare: Ion Palancean

Informație generală privind serviciul Telefonul de Încredere.....	3
Notă asupra ediției.....	5

I. Caracteristica categoriilor de apeluri parvenite la Telefonul de Încredere.....	7
<i>Dinamica și categoriile apelurilor.....</i>	<i>7</i>
<i>Apeluri de la victime.....</i>	<i>10</i>
<i>Apeluri de la agresori.....</i>	<i>11</i>
<i>Apeluri/sesizări ale membrilor comunității și grupurilor profesionale.....</i>	<i>12</i>
<i>Apeluri cu caracter informativ/de colaborare.....</i>	<i>14</i>
II. Caracteristica apelurilor conform vârstei și dimensiunii de gen. Timpul și geografia lor.....	17
<i>Repartizarea sunetelor în funcție de genul și vârsta apelanților.....</i>	<i>17</i>
<i>Repartizarea apelurilor pe luni, zile ale săptămâni și pe ore.....</i>	<i>18</i>
<i>Geografia apelurilor.....</i>	<i>20</i>
<i>Repartizarea apelurilor conform sursei cunoașterii.....</i>	<i>20</i>
III. Fenomenul violență în familie prin prisma Telefonului de Încredere.....	23
III. 1. Profilul subiecților violenței în familie.....	23
<i>Vârsta și statutul marital ale victimelor violenței în familie.....</i>	<i>24</i>
<i>Nivelul educațional, ocupațional al veniturilor subiecților violenței în familie.....</i>	<i>27</i>
III. 2. Specificul manifestării violenței în familie.....	32
<i>Tipurile și formele de manifestare a violenței în familie.....</i>	<i>32</i>
<i>Specificul violenței în familie și abuzurilor cu implicarea minorilor.....</i>	<i>34</i>
<i>Specificul violenței în familie cu implicarea persoanelor cu grad sporit de vulnerabilitate.....</i>	<i>37</i>
<i>Particularitățile violenței în familie în cazul căsătoriilor mixte.....</i>	<i>39</i>
<i>Impactul consumului de alcool asupra producerii violenței.....</i>	<i>40</i>

IV. Asistență solicitată și intervenții efectuate prin intermediul Telefonului de Încredere.....	43
IV. 1. Asistență acordată victimelor anterior apelării la Telefonul de Încredere.....	43
IV. 2. Tipurile de asistență solicitate consultanților Telefonului de Încredere.....	46
<i>Consultație juridică primară.....</i>	<i>46</i>
<i>Consiliere psihologică.....</i>	<i>50</i>
<i>Informare și orientare în cazurile de violență în familie.....</i>	<i>54</i>
IV. 3. Asistență juridică cu reprezentare în instanța de judecată.....	55
<i>Asistență juridică acordată în procedura civil.....</i>	<i>55</i>
<i>Asistență juridică acordată în procedura penal.....</i>	<i>61</i>
<i>Medieri active realizate de consultanții Telefonului de Încredere.....</i>	<i>63</i>
V. Dificultăți întâmpinate de beneficiarii Telefonului de Încredere.....	67
<i>Dificultăți în sfera organelor de drept.....</i>	<i>67</i>
<i>Dificultăți specifice sistemului APL.....</i>	<i>72</i>
<i>Centrele de plasament/de zi.....</i>	<i>75</i>
Concluzii și recomandări.....	79
<i>Concluzii.....</i>	<i>80</i>
<i>Recomandări.....</i>	<i>85</i>

Acoperire geografică:

Republica Moldova, serviciu național, lansat în noiembrie 2009

Beneficiari:

- persoane care suferă de violență în familie, în special femei;
- grupuri profesionale;
- membri ai comunității.

Scopul Telefonului de Încredere

Promovarea unui mod de viață non-violent în familie și protecția drepturilor victimelor violenței în familie.

Obiectivele Telefonului de Încredere

- Refacerea stării psihoemoționale a subiecților violenței în familie.
- Facilitarea accesului subiecților violenței în familie la asistență adecvată.
- Informarea beneficiarilor despre drepturile și responsabilitățile legale ale subiecților violenței în familie.
- Monitorizarea problemei violenței în familie în Republica Moldova.

Ce oferă Telefonul de Încredere pentru femei

- Consiliere victimelor violenței în familie prin intermediul Telefonului de Încredere.
- Orientare și informare în cazuri de violență.
- Facilitarea accesului la asistență necesară victimei violenței în familie (psihologică, juridică, medicală, de cazare etc.) prin identificarea necesităților și evaluarea riscurilor.
- Mediere activă și mobilizarea autorităților locale.
- Asistență juridică și reprezentare în instanța de judecată, inclusiv prin referire la alte organizații.

Program de lucru

- 24/24
- Apeluri gratuite de pe întreg teritoriul Republicii Moldova.
- Confidențialitate și anonim.
- Consiliere în română și rusă.

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Orice act de violență, aplicat în raport cu orice persoană, fie femeie, bărbat sau copil, constituie un atac la demnitate, care, în consecință, generează devalorizarea potențialului și abilităților persoanei. Cu atât mai grav e dacă violența este îndreptată împotriva membrilor familiei.

Acestea au fost de fapt adevărurile care au stat la baza apariției serviciului național Telefonul de Încredere 0 8008 8008. Lansat deja mai bine de trei ani, la 2 noiembrie 2009, Telefonul de Încredere a devenit un prim *confident* al victimelor violenței în familie, fiind și un instrument important în prevenirea și combaterea violenței în familie.

De la lansare până în prezent (31.12.2013) la Telefonul de Încredere au fost înregistrate peste 5.223 de apeluri. Pe parcurs, conținutul apelurilor a servit drept bază pentru scrierea rapoartelor anuale de activitate, două fiind publicate în 2010 și 2011.

Aflat deja la a treia ediție, prezentul Raport constituie o analiză cantitativă și calitativă a fenomenului violență în familie din Republica Moldova. Informația care se conține în el este una obiectivă, bazată exclusiv pe mărturiile victimelor violenței în familie. Fiindu-le asigurată confidențialitatea și anonimatul, ele sunt dispuse să ofere informație și să vorbească despre dificultățile și lacunele cu care se confruntă atunci când încearcă să-și soluționeze o problemă ce ține de violența în familie.

Și acest Raport reprezintă un tablou cât mai complex, din cele mai diverse aspecte ale fenomenului violență în familie prin prisma apelurilor beneficiarelor Telefonului de Încredere. Astfel, *Capitolul I* cuprinde o prezentare generală a apelurilor recepționate. *Capitolul II* conține o analiză a fenomenului, axat pe profilul subiecților violenței în familie, dar și pe specificul manifestării acesteia.

Capitolul III include o informație exhaustivă referitoare la tipul de asistență solicitată de beneficiari, un loc important revenind asistenței juridice. Concluziile prezentate se bazează pe materialele din dosarele ce vizează cazurile de violență în familie, reprezentate în instanțele de judecată de avocatul Centrului Internațional „La Strada”.

Întrucât majoritatea beneficiarilor Telefonului de Încredere s-au referit la dificultățile cu care se confruntă în încercarea de a soluționa un caz sau altul de violență în familie, dar și pentru că, în intervențiile lor, consultanții Telefonului de Încredere au identificat lacune de caracter diferit, acestui aspect îi este consacrat un întreg capitol (IV).

Cadrul general al apelurilor, repartizarea în timp și geografia sunetelor se conțin în *ultimul capitol (V)* al publicației, el încheindu-se cu un set de *concluzii*, dar și *recomandări* adresate, în general, publicului larg și, în special, structurilor abilitate cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie, factorilor de decizie.

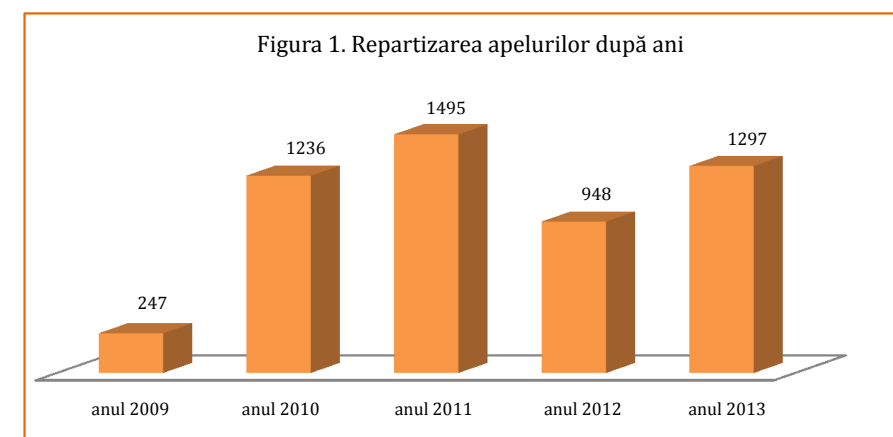
În sfârșit, alcătuitoarii Raportului își exprimă ferma convingere că educarea și promovarea unor relații sănătoase în familie, între parteneri este cea mai bună metodă de a nu deveni captivii unor relații abuzive și, implicit, violenței în familie.

I. CARACTERISTICA CATEGORIILOR DE APELURI PARVENITE LA TELEFONUL DE ÎNCREDERE

Dinamica și categoriile de apeluri

În perioada noiembrie 2009 – decembrie 2013, la Telefonul de Încredere 0 8008 8008, au fost recepționate în total 5.223 de apeluri de pe întreg teritoriul Republicii Moldova, dar și de peste hotare. Prezentul raport vizează ultimii doi ani de activitate: 2012 – 2013.

Per ansamblu, tabloul apelurilor permite a proceda la o analiză comparativă a fenomenului violență în familie din ultimii 2 ani de activitate a Telefonului de Încredere din perspectiva trăsăturilor caracteristice ale subiecților violenței în familie, specificului manifestării violenței în familie în funcție de vârstă, ocupație, statutul marital al victimei/agresorului, a necesităților și dificultăților cu care se confruntă persoanele în încercarea de a soluționa situațiile de violență în familie. Astfel, cele mai multe apeluri referitoare la violența în familie au fost înregistrate în anul 2013 – în total 1.297 apeluri, în creștere față de anul 2012, când au fost înregistrate 947 de apeluri (*a se vedea Figura 1*). De remarcat că numărul sunetelor este în raport direct cu intensitatea promovării acestui serviciu telefonic pe canalele media.

Toate apelurile recepționate au fost divizate în 5 categorii: *apeluri de la victimele violenței în familie, apeluri de la agresori, apeluri de la membrii comunității și apeluri de la grupuri profesionale*. Apelurile care nu au tangențe cu violența în familie au fost încadrate în categoria *Altele*, ele reflectând diverse probleme sociale ale apelanților. Astfel, 888 de apeluri din numărul lor total au avut în 2013 drept subiect violența în familie, 314 fiind repetate. În anul 2012, din numărul total de 656 apeluri, 234 au fost înregistrate ca sunete repetate.

De remarcat, că pentru anul 2013, cele 1.297 de sunete ce au avut ca subiect violența în familie reflectă 574 cazuri de violență noi, 416 dintre ele constituind-se în dosare (adresarea parvine direct de la victima care solicită ajutor la Telefonul de Încredere), iar 129 fiind cazuri prezumate (solicitarea de a interveni pe un caz de violență în familie vine din partea unui membru al comunității sau reprezentant al grupurilor profesionale) și 29 – cazuri prezumate ce au evoluat în dosar (excluzând sunetele repetate). De precizat că în 51 de cazuri s-a continuat asistența, femeile beneficiind inițial de asistența în anii anteriori (2009-2012).

În perioada ianuarie – decembrie 2013, prin intermediul Telefonului de Încredere au beneficiat de asistență 578 de femei și 333 copii. Din numărul total de sunete ce au avut drept subiect violența în familie, 652 de apeluri au parvenit de la victime, 10 apeluri de la agresori, 190 apeluri de la membrii comunității și 36 apeluri de la grupurile profesionale (*a se vedea Tabelul 1*).

Tabelul 1. Categoriile apelurilor recepționate la Telefonului de Încredere în anii 2012 -2013

Luna	Apeluri de la victime/cazuri VF	Apeluri de la agresori/cazuri VF	Apeluri/sesizări din partea membrilor comunității/cazuri VF	Apeluri/sesizări din partea grupurilor profesionale/cazuri VF	Altele	TOTAL SUNETE/CAZURI NOI
2012						
Ianuarie	48/32	0	13/12	0	15	76/44
Februarie	30/20	0	12/10	1/1	28	71/31
Martie	27/16	1/1	13/10	3/2	24	68/29
Aprilie	49/30	1/1	16/12	1/1	27	94/44
Mai	46/24	0	21/13	3/2	30	100/39
Iunie	42/28	0	8/6	3/0	28	81/34
Iulie	34/27	5/1	13/8	2/1	24	78/37
August	46/25	1/0	10/9	2/0	21	80/34
Septembrie	22/12	1/1	7/7	0/0	29	59/20

Tabelul 1. Continuare

Luna	Apeluri de la victime/cazuri VF	Apeluri de la agresori/cazuri VF	Apeluri/sesizări din partea membrilor comunității/cazuri VF	Apeluri/sesizări din partea grupurilor profesionale/cazuri VF	Altele	TOTAL SUNETE/CAZURI NOI
Octombrie	47/25	0	5/4	3/2	22	77/31
Noiembrie	43/24	0	22/18	3/2	22	90/44
Decembrie	33/19	0	17/14	2/2	22	74/35
Total 2012	467/282	9/4	157/123	23/13	292	948/422
2013						
Ianuarie	38/28	0	15/12	1/1	26	80/41
Februarie	36/21	0	10/9	6/4	21	73/34
Martie	26/15	1/0	7/6	0	29	63/21
Aprilie	36/25	2/0	35/16	3/0	16	92/41
Mai	42/22	2/1	12/7	4/1	22	82/31
Iunie	40/21	0	14/10	3/1	17	74/32
Iulie	40/24	1/1	8/7	3/2	25	77/34
August	42/21	0	9/9	3/1	15	69/31
Septembrie	45/24	0	11/10	6/2	20	82/36
Octombrie	46/28	0	10/5	1/0	30	87/33
Noiembrie	59/34	0	18/16	3/0	50	130/50
Decembrie	202/152	4/3	41/35	3/0	138	388/190
Total 2013	652/415	10/5	190/142	36/12	409	1.297/574

Campaniile de sensibilizare, desfășurate de Centrul Internațional „La Strada” pe parcursul mai multor ani, determină potențialii beneficiari, dar și pe membrii comunității, să conștientizeze natura și dimensiunile fenomenului violență în familie și să solicite asistență. Dacă în prima campanie „*Familia sănătoasă este familia fără violență*” au fost produse și difuzate pe canale TV 2 spoturi de publicitate socială, care au avut ca obiectiv conștientizarea faptului că violența are o evoluție ciclică (*primul spot, 2009*) și adoptarea unei atitudini ferme împotriva oricărei forme de violență în familie (*al doilea spot, 2010*), cea de-a doua campanie de sensibilizare, care a demarat în noiembrie 2013, a avut drept scop perceperea impactului abuzului emoțional și a mecanismului complicat de pierdere a identității victimei, pierderea nucleului personalității, fapt ce va determina dezvoltarea unor relații co-dependente în cuplu și amplificarea ulterioară a abuzului (*psihologic, economic, spiritual, fizic și sexual*). Spotul nou, lansat în 2013, datorită complexității mecanismului reflectat în spot, a subtilității aspectelor de relaționare, nu a generat o schimbare esențială în caracterul și numărul apelurilor înregistrate la Telefonul de Încredere. Anumite forme de violență (în special, psihologică, economică și sexuală) rămân a fi percepute ca parte din „cultura” relațională.

Apeluri de la victime

În total, în perioada 2012-2013 consultanții Telefonului de Încredere au consiliat 1.119 apeluri recepționate de la victimele violenței în familie (467 în 2012 și 652 în 2013). Indiferent de vârstă, mediul geografic, proveniență sau statut social, victimele violenței în familie au solicitat ajutorul serviciului telefonic și susținerea de care aveau nevoie, toate confruntându-se cu diverse forme de violență, dar având câteva trăsături comune:

- multe dintre ele au fost martore sau victime ale violenței în familia de origine;
- au o stimă de sine extrem de scăzută;
- manifestă un sentiment de vină pronunțat;
- multe dintre ele sunt dependente emoțional de agresor, aflându-se în incapacitatea de a proceda la careva schimbări;
- își acceptă rolul de victimă din varii motive (fie că provin din familii sărace, fie că nu au acces la resurse financiare, fiind dependente financiar de agresor, fie că nu au un spațiu locativ unde ar pleca, fie că nu au susținerea familiei extinse, a membrilor comunității sau al autorităților locale);
- nu au planuri de viitor.

În ceea ce privește locul aflării victimelor în timpul apelului, acestea au telefonat preponderent de acasă, de la părinți, rude sau prieteni. O parte dintre ele au sunat de la serviciu sau vecini. De remarcat că în 8 cazuri victimele se aflau peste hotarele țării (*Italia, Rusia, Norvegia, Turcia*), în 6 cazuri au telefonat de la spital (dintre care într-un caz victima se află în stare gravă, abia ieșită din comă), în 4 cazuri au sunat din stradă, în 3 cazuri de la poliție și în 2 cazuri de la oficiul teritorial de asistență socială. În patru cazuri singulare, una dintre victime a contactat Telefonul de Încredere de la Centrul pentru Drepturile Omului, a doua victimă se ascundea într-o casă părăsită, a treia fugea de agresor prin sat, iar în cel de-al patrulea caz sesizarea a venit de la recepționistul unui hotel din capitală, unde victimei i s-a permis să înnopteze.

Apeluri de la agresori

În perioada raportată 19 apeluri au fost recepționate de la agresori, ele reflectând 10 cazuri de violență în familie (9 apeluri care reflectă 5 cazuri din 2012 și 10 apeluri care reflectă 5 cazuri din 2013). Decizia de a suna la Telefonul de Încredere aparține în toate cazurile agresorilor. Aceștia recunosc că își abuzează soțiile, dar invocă că anume ele sunt cele care îi provoacă, deseori motivând abuzul prin atenția insuficientă acordată copiilor, temperamentul aprins, prin încercarea rudelor de a deține controlul în familie, prin adulter sau tensiune mare provocată de lipsuri materiale, ceea ce-i face să nu-și poată păstra calmul. Doar într-un singur caz agresorul a fost într-adevăr o femeie.

Conținutul succint al apelurilor

- Agresorul cere ajutor pentru întoarcerea soției acasă. După o ceartă ea a plecat, el nu înțelege de ce. Consideră că soție este cea care poartă vina.
- Agresorul își exprimă nemulțumirea față de conținutul spotului difuzat, deși, spre final, cade de acord cu cele reflectate în spot. Recunoaște că își supune controlului soția.
- Agresorul afirma că vrea să-și refacă relația cu copii, care sunt deja mari. Familia continuă să locuiască în aceeași curte (încăperi separate), iar fiul mai mare îi achită serviciile comunale. Bărbatul se simte vinovat, recunoaște că a făcut multe greșeli în tinerețe, deși nu pomeneste nimic de abuz, dar acum vrea o relație normală cu copii. Cu fosta soție practic nu vorbește, comunicarea cu ea îl enervează foarte repede și el își pierde controlul.
- Agresorul, fost polițist, își exprimă nemulțumirea de faptul că judecătorul a emis ordonanță de protecție în favoarea soției sale, dar el „se comporta bine cu ea, o iubește și vrea să păstreze familia în continuare”. Urma să aibă loc prima ședință de judecată în procesul inițiat de victimă în vederea desfacerii căsătoriei și agresorul solicita un avocat care să-l reprezinte.
- Agresorul (mama victimei) sună la insistența beneficiarei Telefonului de Încredere. Aceasta, invocând relații tensionate în familie, recunoaște că se implică mult în relațiile soț-soție, care au culminat cu agresivitate vădită.

- Agresorul își exteriorizează frustrările vis-a-vis de comportamentul fostei soții, care nu-i permite să-și vadă copilul. Nu neagă că, în trecut, era violent cu soția.
- Agresorul cere ajutor pentru întoarcerea soției acasă. După o ceartă ea a plecat împreună cu cei doi copii. El regretă cele întâmplate.
- Agresorul solicită ajutor pentru a-și convinge partenera să nu plece peste hotare. Ei au doi copii minori. În ultima perioadă concubina discută on-line cu un bărbat necunoscut. Acest lucru îl deranjează pe agresor. A avut loc o ceartă cu lovituri, în urma căreia victima a părăsit casa lor comună și a plecat la părinții ei, lăsând copii pe seama lui.
- Agresorul își exteriorizează frustrările vis-a-vis de comportamentul soției. Domnul este căsătorit de 25 ani, locuiește în casa soției, moștenită de la părinții ei. Refuză să plece de acolo, motivând că nu are o casă a sa, nu are un serviciu etc. Vorbește cu o ton agresiv. Pentru el toate femeile sunt prostituate și profitoare, se consideră o victimă și nu-și asuma careva responsabilități.
- Agresorul cere ajutor în soluționarea conflictelor din familie. Se ceartă foarte des din diverse motive, inclusiv lipsa banilor.

Apeluri/sesizări ale membrilor comunității și grupurilor profesionale

Pe parcursul anului 2013 au fost recepționate 190 de apeluri de la membrii comunității (în 2012 – 181 de apeluri), care reflectă 142 cazuri de violență în familie. Procentual, în 61 la sută din cazuri apelurile au fost recepționate de la rudele subiecților violenței în familie. De regulă, acestea semnalează cazuri de violență în cadrul familiei extinse, acționând în numele acestora și solicitând informație și orientare, dar și ghidare în a încerca să-și convingă rudele să rupă cercul violenței. Circa 21% din cazuri au fost sesizate de prieteni. Aceștia au aflat despre violența în familie în urma confesiunilor victimelor sau a situațiilor de criză, când victimele au apelat la ei pentru ajutor concret – adăpost temporar, ajutor material etc.

În cazul vecinilor care au contactat Telefonului de Încredere (18%), aceștia au solicitat intervenția directă a consultanților – fie că au auzit

strigăte la vecini și rugau consultanții să intervină în mod direct sau cereau orientare cum să procedeze în asemenea situații, fie că apelau persoanele la care victimele se adresaseră după ajutor, respectiv solicitând intervenția directă a consultanților în asemenea situații.

În perioada raportată, de la grupurile profesionale au fost înregistrate **59 de apeluri**, acestea reflectând **25 cazuri** de violență, dintre care **23** apeluri ce reflectă **13** cazuri din 2012 și **36** apeluri ce reflectă **12** cazuri din 2013.

- **Cazuri sesizate de avocați și parajuriști.** De regulă, în astfel de cazuri, se solicită fie susținere logistică pe cazuri de violență, ele fiind referite de consultanții Telefonului de Încredere, fie un extras al psihologului pentru a putea instrumenta eficient un caz de violență, fie consiliere psihologică pentru clienții săi, victime ale violenței în familie.
- **Cazuri sesizate de asistenții sociali.** De regulă, asistenții sociali solicită fie informare și orientare pe cazuri de violență în familie, fie ajutorul consultanților în vederea plasării victimelor în centre specializate, fie informații despre măsurile pe care le-au întreprins specialiștii în cazurile de violență în familie, referite de consultanții Telefonului de Încredere.
- **Cazuri sesizate de colaboratori ai organelor de drept.** De regulă, acest grup profesional solicită fie orientare pe cazuri de violență, fie plasarea victimelor în centre specializate până când vor reuși să obțină pentru ele o ordonanță de protecție, fie au nevoie de condiții speciale pentru audierea copiilor în Camera specializată a Centrului Internațional „La Strada”.
- **Cazuri de la centre de plasament/maternal.** În cazul apelurilor de la aceste Centre, consultanților Telefonului de Încredere li se solicită suport logistic și informațional pe cazurile referite anterior la centrele respective pentru servicii de cazare, sociale și psihologice, fiind vorba, de regulă, de cazuri grave de violență.

- **Cazuri sesizate de reprezentanții unor organizații internaționale.** Este vorba de apeluri prin care s-a solicitat informare și orientare pe cazuri de violență în familie (inclusiv abuz sexual a unui copil minor), dar și intervenție imediată, fiind vorba de consilierea telefonică a unei victime a violenței în familie.
- **Cazuri sesizate de psihologi.** Sunt apeluri prin care psihologul solicită asistență juridică pentru una din beneficiarele sale, când este nevoie de a se emite, pentru ea și copilul ei minor, ordonanță de protecție, dar și informare și orientare în caz de violență în familie.
- **Cazuri sesizate de reprezentanții ONG-urilor locale și funcționarii publici.** Aceștia solicită informare și orientare, dar și implicarea Centrului Internațional „La Strada” pe cazuri de violență în familie.

Apeluri cu caracter informativ/de colaborare

În anii **2012-2013** au fost recepționate **86** de apeluri cu caracter informativ sau solicitare de colaborare.

- Informații despre Telefonul de Încredere - 33
- Solicitare de seminare - 18
- Colaborare cu organizații/instituții specializate - 14
- Cooperare cu mass-media - 9
- Prestări servicii informative despre violența în familie - 5
- Informații despre Centrul Internațional „La Strada” - 4
- Informații despre fenomenul violență în familie - 3
- Total apeluri - 86

Alte apeluri. În perioada raportată, apelurile încadrate în categoria *Altele* au constituit circa **30%** din totalul sunetelor în **2012** și **31,5%** în **2013**. În această categorie au fost incluse apelurile în care beneficiarii au solicitat ajutor și informații referitoare la probleme care nu au tangență

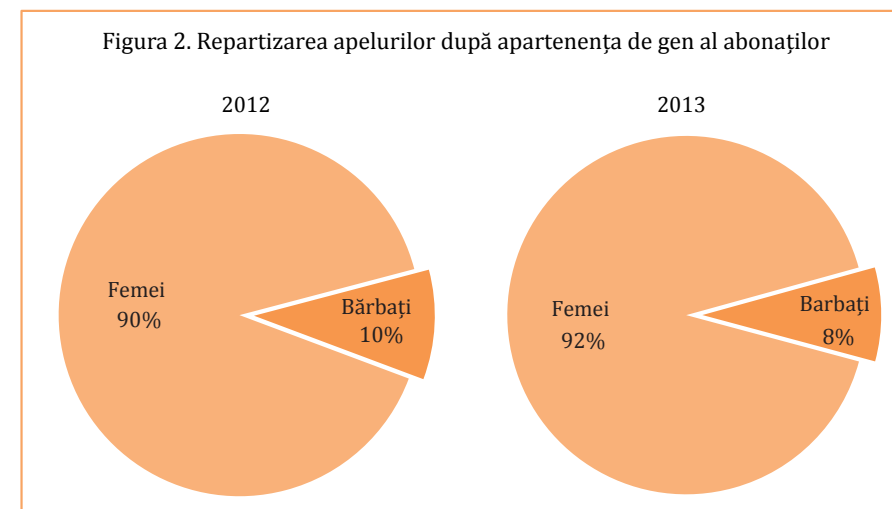
cu fenomenul violență în familie (de exemplu, acces la ajutoare sociale/îndemnizații, acces la justiție în situații ce nu țin de violența în familie, nemulțumiri față de diverse aspecte ale vieții sociale).

II. CARACTERISTICA APELURILOR CONFORM VÂRSTEI ȘI DIMENSIUNII DE GEN. TIMPUL ȘI GEOGRAFIA LOR

Repartizarea sunetelor în funcție de genul și vârsta apelanților

Majoritatea covârșitoare a persoanelor care apelează la Telefonul de Încredere sunt femei. Ele constituie **90%**, și doar **10%** revin bărbaților (*a va se vedea Figura 2*). Este o tendință firească, ținând cont de faptul că inițial serviciul respectiv a fost înființat în special pentru femei. După cum se vede și din *Figura 3* (pag. 18), în anii 2012 și 2013 nu s-a produs vreo o diferență, coraportul rămânând aproape identic. Acest coraport a determinat într-un anumit fel și accentul, preponderent pe problemele beneficiarelor, cuprinse în prezentul Raport. Totodată, se cuvine a preciza că pe parcursul celor doi ani 20 apeluri au fost recepționate de la bărbați-victime ale violenței în familie, restul bărbaților fiind din categoria membrilor comunității, grupurilor profesionale, agresori sau alții.

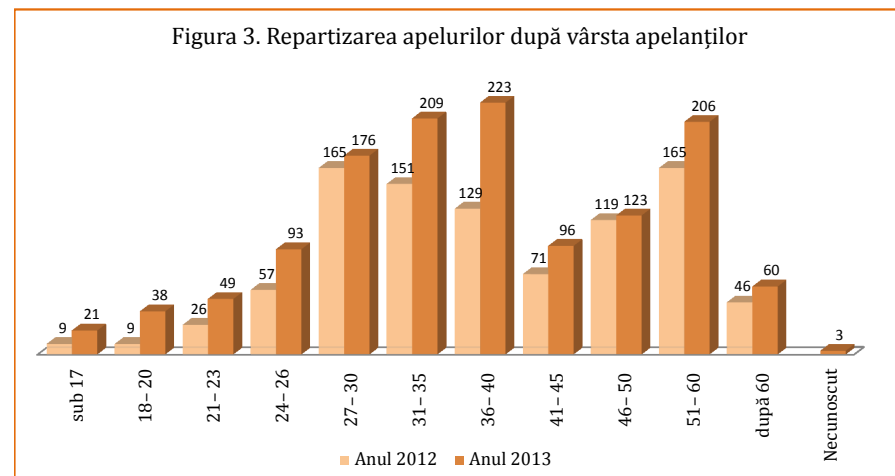
Figura 2. Repartizarea apelurilor după apartenența de gen al abonaților

La Telefonul de Încredere au apelat cel mai des persoane cu vârste cuprinse între 27-40 ani și 46 -60 de ani (circa 46,7% și respectiv 30%

în 2012; aproximativ 46,9% și respectiv 25,3% în 2013). Categoriile de vârstă care s-au evidențiat printr-un număr sporit de apeluri sunt cele de 36-40 de ani și 51-60 de ani, cărora le revin aproximativ câte 16% din totalul apelurilor, iar categoria de vârstă 27-30 de ani – circa 14%. La polul opus se situează apelanții încadrați în intervalele de vârstă sub 17 ani și 18-20 ani, cu 2% și respectiv 3% din numărul total de apeluri. Aceleași tendințe au fost constatate și în 2012 (a se vedea Figura 3).

Figura 3. Repartizarea apelurilor după vârsta apelanților

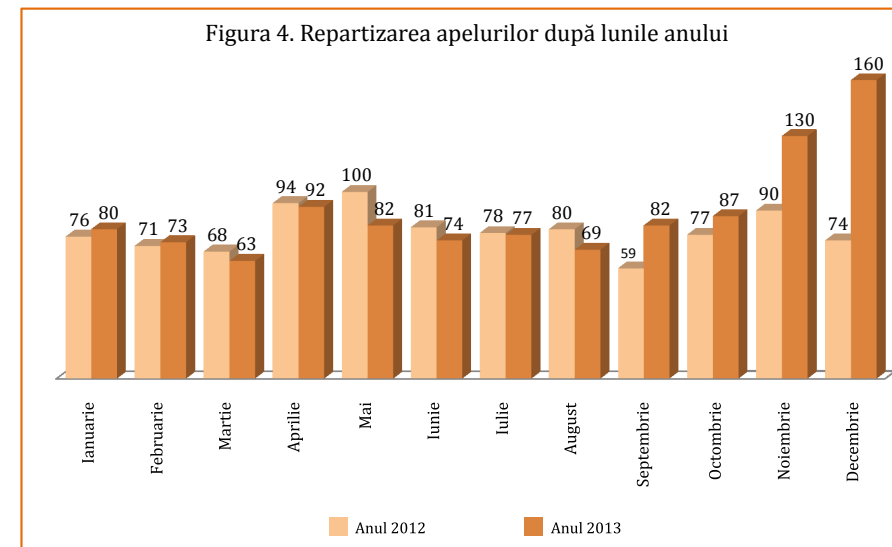
Repartizarea apelurilor pe luni, zile ale săptămânii și pe ore

Pe parcursul anului 2013, numărul de apeluri înregistrate lunar a avut o dinamică diversă. Astfel, dacă în primele 10 luni ale anului s-a menținut relativ constant, sub 100 de apeluri pe lună, în lunile noiembrie și decembrie numărul lunar înregistrat depășea cifra de 100, având maximele de **130** sunete în **noiembrie** și **388** sunete în **decembrie** (a se vedea Figura 4, pag. 19).

Majorarea semnificativă a numărului de apeluri în ultimele două luni ale anului 2013 se datorează derulării atât Campaniei de sensibilizare „Culorile”, în contextul Campaniei naționale „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen.”, cât și lansării pe 2 canale TV a unui nou spot de publicitate socială „Prevenirea violenței în cuplu”. În cadrul prezentării publice a filmului artistic „Culorile” (realizat la inițiativa Centrului

Internațional „La Strada” în parteneriat cu Atelierul „Sergiu Prodan”), atât în municipiul Chișinău, cât și în regiuni (Bălți, Cahul, Comrat, Soroca), au fost distribuite materiale informative la subiect și organizate dezbateri pe marginea filmului, cu promovarea Telefonului de Încredere.

Figura 4. Repartizarea apelurilor după lunile anului

În schimb analiza tabloului apelurilor în funcție de zilele săptămânii este relativ omogenă, cu excepția celor de *luni* și *duminică*. Ca regulă, *luni* sunt înregistrate cele mai multe apeluri, spre deosebire de *duminică*, când se înregistrează de 3-4 ori mai puține. Acest raport exprimă o legitate: în zilele de odihnă, sâmbătă și duminică, toți membrii familiei sunt acasă, au loc întâlniri cu rudele, prietenii, se consumă alcool și apar conflicte, au loc acte de violență. Respectiv, imediat a doua zi, luni, după ce s-au produs actele de violență, victima, rămasă singură acasă, are posibilitatea să sune la Telefonul de Încredere. Aceeași tendință a fost înregistrată și în anul 2012, fapt ce argumentează ipoteza de mai sus.

Cele mai multe apeluri în timpul programului de lucru sunt înregistrate pe segmentul activ al zilei – în intervalul de timp 8:00-16:00, dar mai ales între orele 10:00-14:00, și scade semnificativ către orele 20:00. Astfel, din numărul total de apeluri peste 60% au fost recepționate anume în intervalul de timp activ, perioadă în care victimele sunt

singure acasă sau la serviciu, în preajmă neaflându-se agresorii sau copiii. Remarcăm o creștere semnificativă a numerelor de sunete în orele nocturne 20.00-8.00 – de la 53 apeluri în 2012 la 133 apeluri în 2013. Majorare ce se explică prin faptul că Telefonului de Încredere este deja recunoscut ca fiind un serviciu cu program non-stop.

Geografia apelurilor

Repartizarea apelurilor după principiul urban/rural indică o omogenitate pentru ambii ani raportați, în medie constituind cca 44% pentru capitala republicii, 39% pentru mediul rural și 16% pentru alte localități urbane ale republicii; o sutime de cazuri atestă apeluri internaționale. Acestea din urmă provin de la concetățenii noștri aflați peste hotarele Republicii Moldova, care apelează în calitate de victime ale violenței sau sună pentru rudele lor rămase în țară, în special fiind vorba de copii, care sună pentru a denunța abuzul asupra părinților lor. Așadar, practic în jumătate din cazuri apelurile au provenit din municipiul Chișinău și suburbiile acestuia. În rest, aria geografică a apelurilor este uniformă, niciuna dintre localități, cu excepția capitalei, neevidențiindu-se în mod deosebit.

Repartizarea sunetelor conform sursei cunoașterii

Principalele surse de cunoaștere a numărului Telefonul de Încredere rămân a fi, neschimbate pe parcursul mai multor ani, canalele de televiziune. Astfel, în anii 2012 – 2013 sursele de informare a grupului țintă se prezintă astfel:

- canalele TV – 39% în 2013, comparativ cu 37% în 2012;
- cunoscuții – 22% în 2013, comparativ cu 37% în 2012;
- serviciul *Informații 1189* (promovat de “Moldtelecom”) – 16% în 2013, comparativ cu 19% în 2012;
- Internetul – 6% în 2013, comparativ cu 5% în 2012;
- instituțiile guvernamentale – 6% în 2013, comparativ cu 4% în 2012;
- Telefonul de Încredere – 3% în 2013, comparativ cu 1% în 2012;
- ONG-urile – 3% în 2013, comparativ cu 5% în 2012;
- materialele promoționale – 2% în 2013, comparativ cu 5% în 2012;

- Linia Fierbinte a Centrului Internațional „La Strada” – câte 1% în 2013 și 2012;
- posturile radio – câte 1% în 2013 și 2012..

Atât în 2013, cât și în 2012, din numărul total de apeluri 1% constituie sunetele în cazul cărora sursa cunoașterii nu a fost identificată.

Comparativ cu primii doi ani de activitate, se constată o creștere a numărului de beneficiari care au aflat despre serviciile Telefonului de Încredere de la instituțiile guvernamentale și organizațiile neguvernamentale. Faptul se datorează și altor servicii adiacente, consultațiilor și asistenței (organizare și participare la diverse seminare din domeniu), colaborării cu grupurile profesionale din domeniu etc. De asemenea, în ultimii doi ani de activitate se observă și o majorare a numărului de beneficiari ce au aflat despre existența serviciilor Telefonului de Încredere datorită dezvoltării Paginii WEB www.lastrada.md, dar și lansării unor pagini tematice pe rețelele de socializare:

www.facebook.com/telefonuldeincredere
www.odnoklassniki.ru/violenta.in.familie.

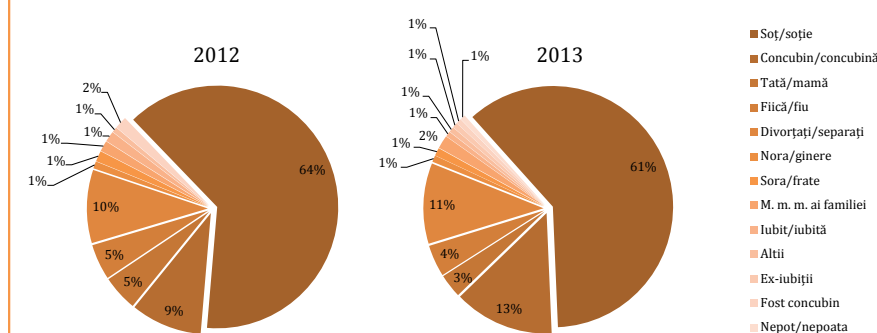
III. FENOMENUL VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE PRIN PRISMA TELEFONULUI DE ÎNCREDERE

III. 1. PROFILUL SUBIECȚILOR VIOLENȚEI ÎN FAMILIE

În urma analizei calitative a cazurilor din perioada raportată, constatăm că referitor la tipul de relație dintre victimă și agresor se mențin aproximativ aceleași valori numerice în fiecare din acești doi ani (*a se vedea Figura 5*):

- 60% în 2013 și 64% în 2012 din cazuri agresori sunt soții (bărbații);
- 13% în 2013 și 9% în 2012 din cazuri sunt concubinii;
- 3% în 2013 și 5% în 2012 reprezintă agresorii-părinți;
- 4% în 2013 și 5% în 2012 revin cazurilor în care abuzatorii sunt propriii copii;
- 11% în 2013 și 10% în 2012 revin cazurilor în care agresorii sunt foști soți;
- 1% în 2013 și 2% în 2012 revin agresorilor, foști concubini;
- 2% din numărul total de cazuri din 2013 denotă că agresorii sunt mai mulți membri ai familiei, iar în 2012 numărul cazurilor respective constituie 1%;
- în 2013 din numărul total de cazuri 1% a fost atribuit ex-iubiților, în 2012 nefiind înregistrat nici un caz la această categorie;
- în ambii ani câte 1% din agresori îl constituie nurorile/ginerii, frații și nepoții.

Figura 5. Repartizarea apelurilor în funcție de persoana care generează violența în familie

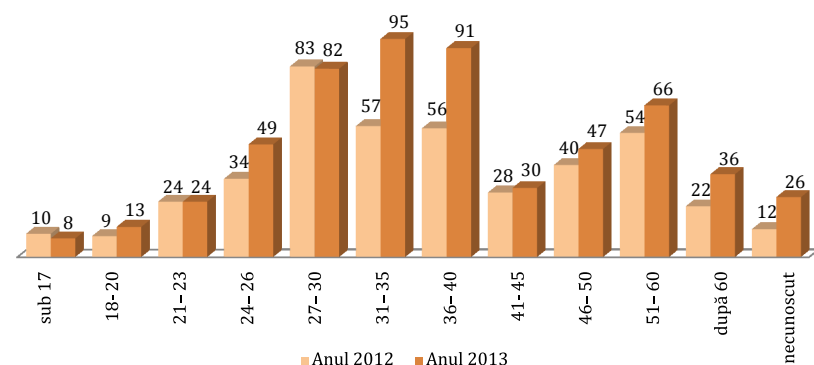
Vârsta și statutul marital ale victimelor violenței în familie

Pe parcursul anului 2013, diapazonul de vârstă a victimelor violenței în familie care au apelat la Telefonul de Încredere a rămas destul de vast – de la vârsta sub 17 ani până cea trecută de 60 de ani. Totuși, cele mai frecvente cazuri raportate provin de la victimele cu vârsta cuprinsă între 27 și 40 de ani. Pentru anul 2013, structura pe vârstă a victimelor, exprimată procentual față de numărul total a acestora, este următoarea:

- sub 17 ani – 1% (8 cazuri);
- 18 - 20 de ani – 2% (13 cazuri);
- 21 - 23 de ani – 4% (24 cazuri);
- 24 - 26 de ani – 9% (49 cazuri);
- 27 - 30 de ani – 15% (82 cazuri);
- 31 - 35 de ani – 17% (95 cazuri);
- 36 - 40 de ani – 16% (91 cazuri);
- 41 - 45 de ani – 5% (30 cazuri);
- 46 - 50 de ani – 8% (47 cazuri);
- 51 - 60 de ani – 12% (66 cazuri);
- peste 60 de ani – 6% (36 cazuri);
- nedeclarată – 5% (26 cazuri).

O analiză comparativă în acest sens pentru anii 2012-2013 este prezentată în *Figura 6*.

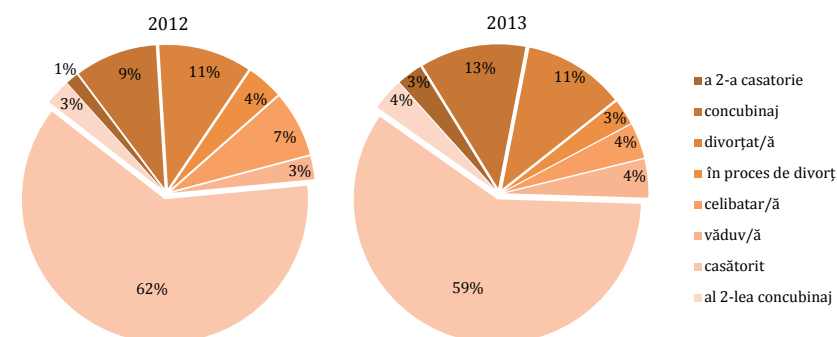
Figura 6. Vârsta victimelor violenței în familie care au apelat la Telefonul de Încredere

Pentru anii 2012-2013 s-a conturat următorul tablou referitor la statutul marital al victimelor violenței în familie (*a se vedea Figura 7*):

- femei căsătorite – 59% în 2013 și 62% în 2012;
- femei în relații de concubinaj – 12% în 2013 și 9% în 2012;
- femei divorțate – câte 11% (în 2013 și 2012);
- persoane celibatate – 4% în 2013 și 7% în 2012;
- persoane în a doua relație de concubinaj – 4% în 2013 și 3% în 2012;
- văduve – 4% în 2013 și 3% în 2012;
- persoane în proces de divorț – 3% în 2013 și 4% în 2012;
- persoane în a doua căsătorie – 3% în 2013 și 1% în 2012.

Figura 7. Statutul marital al victimelor violenței în familie

Specificul manifestării violenței în funcție de statutul marital al victimelor violenței în familie se prezintă după cum urmează în continuare.

Victime căsătorite

Procentul ce revine victimelor violenței în familie căsătorite este practic același pentru ambii ani de referință, fapt ce permite schițarea unor semne comune, ce caracterizează violența în cazul persoanelor căsătorite. Astfel, deși victimele sunt căsătorite, în calitate de agresori apar nu numai soții, dar și copiii sau membrii familiei extinse (unul dintre copii, de regulă, fiu sau un membru al familiei extinse – socrul, nora, ginerele, frații). Este de remarcat diversitatea formelor de manifestare a violenței în cuplurile căsătorite – începând de la simple forme de violență psihologică și economică până leziuni corporale diferită de gravitate și violență sexuală.

Victime aflate în relații de concubinaj

Beneficiarele din această categorie de regulă au vârsta cuprinsă între 24 și 40 de ani, majoritatea având un nivel de educație mediu, iar aproximativ 40% dintre ele fiind în concediu de maternitate. Cât privește venitul acestora (mai corect sursa de existență), în aproape jumătate de cazuri el se rezumă la indemnizațiile oferite de stat; aproximativ fiecare a patra victimă a relatat că veniturile proprii sunt sub nivelul coșului minim de consum. Specific este că în 95% de cazuri abuzul era provocat de partenerul de viață, care era și tatăl copiilor.

Victime aflate în relații de divorț

În majoritatea cazurilor violența, fiind cauza principală a divorțului, a continuat și după desfacerea căsătoriei. Abuzurile continuau chiar și în pofida faptului că în fiecare al treilea caz foștii soți locuiau separat. Formele de abuz cel mai des identificate au fost insultele și amenințările în procesul de partajare a averii comune sau motivul copiilor minori cu scopul de a se răzbuna pe fosta parteneră, vizitele acestora deseori fiind făcute noaptea și în stare de ebrietate. În jumătate dintre cazurile raportate de victimele divorțate foștii soți continuau să locuiască împreună din cauza dificultăților financiare, motiv ce împiedica beneficiarele să ducă la bun sfârșit procesul de partajare sau să închirieze o altă locuință.

O categorie aparte o constituie cuplurile aflate nemijlocit în proces de divorț (3% din numărul total al victimelor). De regulă, în astfel de cazuri are loc acutizarea violenței odată cu inițierea procesului de divorț.

Victime văduve

Din această categorie fac parte, de regulă, persoane pensionate, care au ca sursă de venit (existență) doar pensia. În absoluta majoritate a cazurilor victimele văduve locuiau împreună cu fiul celibatar, în alte cazuri cu familia extinsă, care compar drept agresori. De regulă, victimele afirmă că violența fizică sau psihologică era provocată de fiul care avea probleme de relaționare cu partenera, nu a reușit să se realizeze pe plan profesional/marital sau avea frustrări personale.

Victime celibatare

Din această categorie fac parte beneficiarele cu vârsta cuprinsă între 18-35 ani, care declarau că sunt victime ale abuzului fizic din partea părinților, iubiților sau fostului iubit, propriului copil sau frate.

Nivelul educațional, ocupațional și al veniturilor subiecților violenței în familie

Analiza *nivelului educațional* al subiecților violenței în familie denotă mai multe similitudini pentru anii 2012 și 2013. Nivelul educațional al victimelor violenței în familie, declarat de ele însele, este prezentat mai desfășurat în *Tabelul 2*.

Tabelul 2. Nivelul educațional al subiecților violenței în familie (2013 comparativ cu 2012)

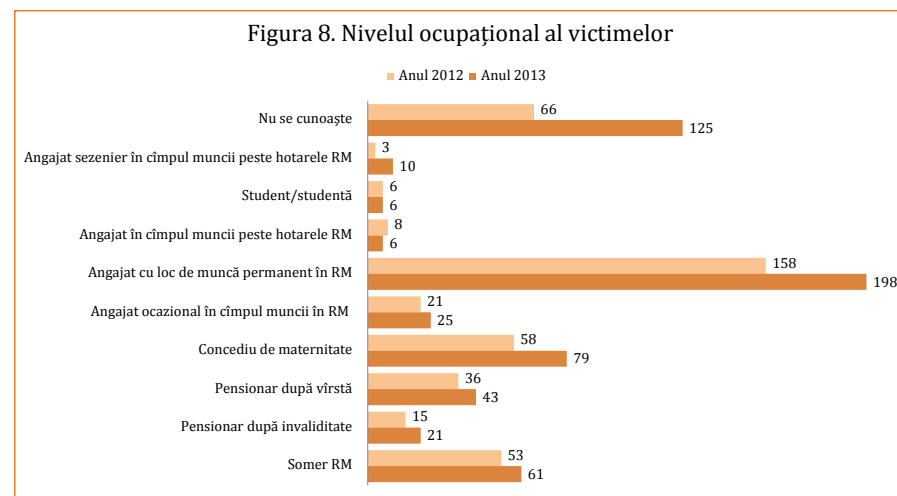
Nivelul educațional al victimelor (2013)	Nivelul educațional al agresorilor (2013)
• 22% (126 cazuri, comparativ cu 129 cazuri în 2012) – studii medii; • 28% (165 cazuri, comparativ cu 185 cazuri în 2012) – studii medii de specialitate; • 12% (67 cazuri, comparativ cu 66 cazuri în 2012) – studii superioare; • 1% (5 cazuri, comparativ cu 3 cazuri în 2012) – studii postuniversitare; • 37% (214 cazuri, comparativ cu 111 cazuri în 2012) – nu se cunoaște.	• 23% (130 cazuri, comparativ cu 129 cazuri în 2012) – studii medii; • 21% (122 cazuri, comparativ cu 109 cazuri în 2012) – studii medii de specialitate; • 6% (32 cazuri, comparativ cu 31 cazuri în 2012) – studii superioare; • 1% (câte 1 caz în ambii ani) – studii postuniversitare; • 49% (289 cazuri, comparativ cu 152 cazuri în 2012) – nu se cunoaște.

Un procent mare al cazurilor din rândurile persoanelor cu nivel educațional mediu nu înseamnă că violența în familie are loc cu precădere în aceste medii. Ea este la fel de răspândită și în rândul persoanelor cu un nivel educațional ridicat.

În comparație cu anii precedenți, în anul 2013 s-a înregistrat un număr mic de victime cu studii superioare care au apelat la serviciile Telefonului de Încredere. Explicația poate fi că persoanele cu un nivel de pregătire educațională ridicat mai ușor găsesc resurse pentru a depăși situația de criză (au un anume statut, venituri financiare mai mari, legături sociale

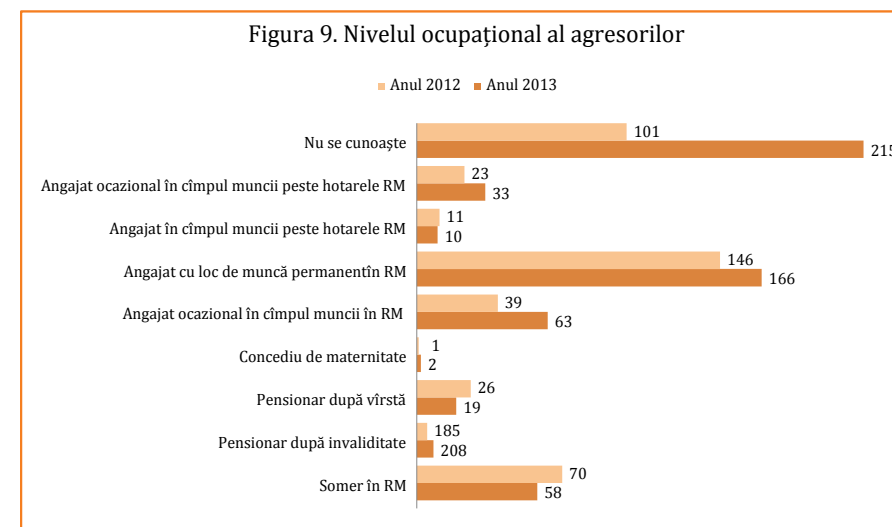
care le pot permite orientarea în situația de criză) și apelează mult mai puțin la organizații ce prestează servicii victimelor violenței în familie.

Analiza *nivelului ocupațional* arată că în peste 40% de cazuri, atât victimele, cât și agresorii sunt angajați permanent sau ocazional în câmpul muncii, în mare parte în Republica Moldova. Referitor la victimele violenței în familie, 14% dintre acestea, la momentul apelului, se aflau în concediu de maternitate, iar 11% erau șomere. Alte 11% dintre victime erau pensionare la momentul adresării (7% pensionare conform vârstei și 4% în baza gradului de invaliditate), iar 3% lucrau peste hotarele Republicii Moldova. Și doar 1% dintre victime își făceau studiile (*a se vedea Figura 8*).

Cât despre nivelul ocupațional al agresorilor, conform datelor declarate de beneficiare, circa 40% dintre aceștia erau angajați permanent sau ocazional în câmpul muncii în Republica Moldova. Totodată, 10% dintre ei, la momentul adresării victimei la Telefonul de Încredere, erau șomeri, 8% erau angajați peste hotarele Republicii Moldova și 4% dintre agresori erau pensionari (*a se vedea Figura 9, pag. 29*). Spre deosebire de anul precedent, în 2013 a crescut, cu peste 40% numărul agresorilor angajați ocazional în Republica Moldova (lucrători agricoli, în construcții sau altă muncă necalificată). De cele mai multe ori aceștia

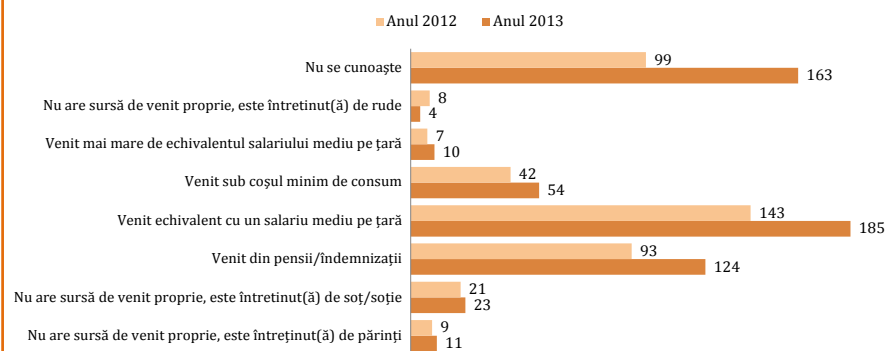
își iroiesc toți banii pe băuturi alcoolice, responsabilitatea întreținerii familiei revenind femeii-victimă.

În anii 2012 și 2013 au fost identificate 16 și respectiv 8 cazuri în care agresorul era colaborator/fost colaborator al Ministerului Afacerilor Interne. De precizat că în jumătate din aceste cazuri este vorba de cupluri oficial căsătorite, cu un statut social relativ înalt în localitate. Aceste cazuri au un specific aparte, dat fiind că victimizarea este condiționată atât de factori psihologici, cât și de factori exteriori: relațiile agresorului-polițist cu autoritățile, capacitatea lui de a distruge probele ce-l inculpă. Statutul net superior al soțului, gândul la inutilitatea adresării către autorități, lipsa cunoștințelor în materie de drept determină beneficiarele să accepte condiția de victimă. În urma consilierii, cele mai multe dintre aceste victime, au obținut, la solicitarea lor, eliberarea ordonanței de protecție.

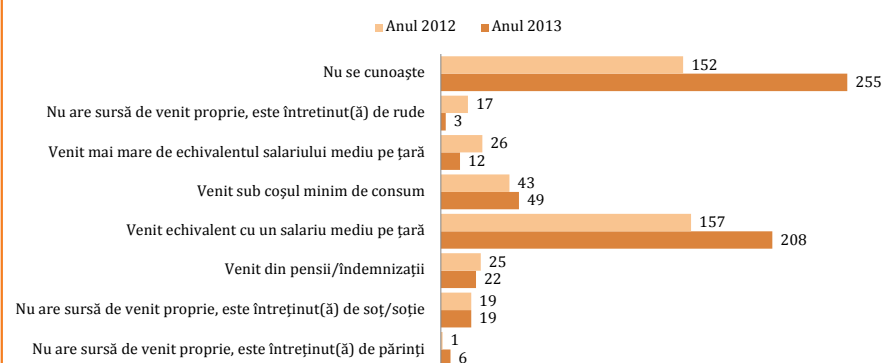
Analiza apelurilor telefonice de la victime a permis și o estimare a *veniturilor* proprii și ale agresorilor familiali (*a se vedea Figurile 10 și 11, pag. 30*). Astfel, pentru anul 2013 venituri medii au declarat 32% dintre victime (185 cazuri), menționând același nivel de venituri pentru 36% din agresori (208 cazuri). De regulă, aceștia au studii medii de specialitate sau superioare, activând în sfera socială sau de producție.

Figura 10. Nivelul veniturilor ale victimelor (numărul de cazuri)

Analiza comparativă a nivelului de venituri a subiecților violenței care au apelat la Telefonul de Încredere în 2013 indică o rată crescută a victimelor ce își asigurau traiul din contul indemnizațiilor sau pensiilor – 22% (124 cazuri) victime și 4% (22 cazuri) agresori. Acest tablou permite identificarea unor factori de vulnerabilitate a victimelor în fața violenței – vârsta înaintată (pensionară) sau gradul de invaliditate, femei în concediu de maternitate sau de întreținere a copilului, care nu au alt sprijin financiar decât cel al statului.

Figura 11. Nivelul veniturilor ale agresorilor (numărul de cazuri)

Referitor la subiecții violenței cu venituri sub coșul minim de consum identificați în 2013 (circa 9% victime și tot atâția agresori, respectiv

54 și 49 cazuri), în comparație cu anul 2012 s-a înregistrat o creștere nesemnificativă a adresărilor victimelor violenței în familie din această categorie. Ca regulă, acestea sunt cuplurile aflate în relații de căsătorie sau concubinaj, cu 3-4 copii, în care violența se produce sub influența consumului de alcool și se răsfrânge atât asupra victimei, cât și asupra copiilor minori.

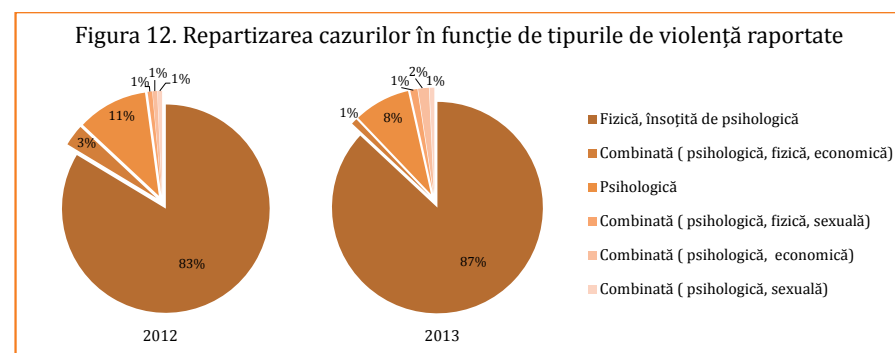
Referitor la subiecții violenței de familie cu venituri mai mari de echivalentul salariului mediu pe țară raportat de abonați în 2013 (aceleași circa 2% victime și agresori, respectiv 10 și 12 cazuri) s-a înregistrat o scădere a numărului de adresări din partea victimelor din această categorie (22 de cazuri, comparativ cu 33 de cazuri înregistrate în 2012). De regulă, ambii subiecți ai violenței în familie sunt angajați în câmpul muncii în Republica Moldova. Violența în astfel de cazuri se menține de mai mulți ani, victimelor fiindu-le greu să renunțe și la alte beneficii secundare din căsnicie: statutul social, imobil sau chiar afacerea familiei.

III. 2. SPECIFICUL MANIFESTĂRII VIOLENȚEI ÎN FAMILIE

Tipurile și formele de manifestare a violenței în familie

Victimele violenței în familie care au apelat la serviciile Telefonului de Încredere în anii 2012-2013 au fost supuse diferitelor tipuri de violență. Un aspect important de amintit este faptul că în nici unul dintre cazuri nu este vorba despre prezența unui singur tip de violență, ci de manifestarea concomitentă a cel puțin două tipuri.

Analiza apelurilor recepționate denotă că tipul de violență mai frecvent întâlnit în cazurile înregistrate la Telefonul de Încredere este violența fizică, însoțită de cea psihologică (a se vedea Figura 12).

- *Violență fizică, însoțită de psihologică (87% în 2013, comparativ 83% în 2012).*

Astfel, în 2013 cazurile de violență psihologică, combinată cu cea fizică, ca și în 2012, reprezintă majoritatea celor înregistrate (87% versus 83%). În asemenea cazuri victimele au acuzat leziuni corporale ușoare (se manifestă prin lovituri aplicate pe diverse părți ale corpului) sau medii (brațe și coaste rupte, comotii cerebrale, dereglări ale aparatului locomotor), relatările lor fiind marcate de o stare emoțională vădit dezechilibrată.

- *Violență psihologică (8% în 2013, comparativ cu 11% în 2012).*
Diminuarea procentuală de cazuri în care este menționată doar violența psihologică poate fi explicată prin faptul că în 2013 nu au fost derulate

campanii sociale, menite să sensibilizeze populația despre spectrul mult mai larg al violenței psihologice în familie (insulte, intimidări, injurii, strigăte, neglijență, gelozie exagerată, șantaj emoțional, amenințări cu moartea ș.a.). Din categoria victimelor care au acuzat violență psihologică predomină cele cu studii medii de specialitate sau superioare, majoritatea fiind căsătorită cu agresorul.

- *Violență psihologică, însoțită de economică (2% în 2012, comparativ cu 1% în 2012).*

Analiza cazurilor din 2013 arată că în două dintre cazuri soțul impunea soția, prin amenințări, să vândă apartamentul, proprietate a soților în devălmășie, iar într-un caz singular soțul a obținut dreptul de proprietate asupra casei prin metode abuzive. În alte două cazuri victimele, la insistența partenerilor, nu erau angajate în câmpul muncii, ei fiind cei care întrețin familia și care nu le permit accesul la veniturile familiei. De regulă, acestea nu au surse de existență și nu au unde pleca. Astfel de situații împiedică de cele mai multe ori victimele să iasă din relația abuzivă (nu-și permit consultarea unui avocat sau închirierea unei locuințe etc.), cu atât mai mult, cu cât au unul sau mai mulți copii în grijă. În alte două cazuri victimele au reclamat impunerea controlului asupra veniturilor proprii din partea soțului. Într-un caz singular soțul insista permanent ca soția să se concedieze. În alt caz fostul soț a dat foc automobilului fostei soții în scop de răzbunare.

- *Violență combinată – psihologică, fizică, economică (11% în 2013, comparativ cu 3% în 2012).*

Comportamentele abuzive în cele 5 cazuri din 2013 reprezintă abuz fizic însoțit de controlul veniturilor soției (3 cazuri), furtul lucrurilor personale ale soției (1 caz); într-un alt caz, deși soțul avea venituri proprii, nu contribuia cu nimic la întreținerea familiei, în schimb îi cerea soției bani pentru propriile hobby-uri.

- *Violență combinată – psihologică, fizică, sexuală (câte 1% în fiecare an).*
În cele 6 cazuri din 2013, pe lângă faptul că partenerele sunt supuse abuzului fizic, acestea sunt impuse să întrețină relații sexuale. Astfel, în 3 dintre aceste cazuri, bătăile erau însoțite de violuri maritale. În alte

2 cazuri soțul manifesta abateri în comportamentul sexual, propunând soției să experimenteze perversiuni sexuale. Într-un caz singular soțul flirta demonstrativ cu alte femei și recunoaște deschis adulterul.

- *Violență psihologică, însoțită de cea sexuală (câte 1% în fiecare an).*
Cazurile de acest tip (4 în 2013) reflectă astfel de comportamente sexuale ca tentativă de incest (1 caz), impunerea de a întreține relații sexuale, inclusiv perversiuni sexuale în fața copiilor (1 caz), incest (1 caz) și viol ginere-soacră (1 caz).

Specificul violenței în familie și abuzurilor cu implicarea minorilor

În anii 2012-2013, atât la categoria „Alte (categorii de apeluri)”, cât și în cazurile de violență în familie, s-au înregistrate cumulativ 751 cazuri, în care copiii au suferit de diverse forme de violență sau abuz (a se vedea Tabelul 3).

Tabelul 3. Cazuri tipice cu implicarea minorilor

	Cazuri tipice cu implicarea minorilor	2012	2013
		Nr. de cazuri	Nr. de cazuri
1.	Violență în familie cu implicarea indirectă a minorilor (martori)	273	358
2.	Violență în familie cu implicarea directă a minorilor (victime)	28	31
3.	Violență în familie exclusiv față de minori	17	8
5.	Abuz sexual față de minori	9	5
6.	Exploatarea sexuală comercială a copilului	-	1
7.	Abuz fizic față de minori în afara familiei	-	3
8.	Încălcarea drepturilor minorului în instituții de învățământ	1	2
9.	Conflict părinte-adolescent/minor	2	7
10.	Încălcarea drepturilor minorului în familie	2	3
Total		333	418
Total 2012-2013:		751	

În continuare tipurile de cazuri din tabel sunt însoțite și de o succintă descriere.

- *Violența în familie cu implicarea minorilor (directă și indirectă)*
Cele 358 de cazuri raportate la Telefonul de Încredere în anul 2013, în care copiii au fost menționați ca fiind martori ai violenței în familie, constituie de fapt 62% din 574 de cazuri de violență fizică în familie. În 2012 același coraport se exprimă în 48% și 273 cazuri.

În 2013, din toate cazurile de violență în familie raportate, în 5% (31 cazuri) dintre ele copiii erau victime ale violenței; aproximativ același număr a fost înregistrat și în 2012.

În 28 de cazuri a fost înregistrată violență fizică față de 40 copii cu vârsta cuprinsă între 5 și 17 ani, 18 băieți și 22 fete. În perioada raportată au fost înregistrate și 3 cazuri de abuz sexual în familie față de minori; într-un caz tatăl biologic și-a violat fiica minoră, iar în altul, singular, a fost o tentativă de incest. În cel de-al treilea caz concubinul a violat fiica minoră a concubinei.

- *Violența în familie exclusiv față de minori*
În 2013 s-au înregistrat apeluri în care se relata despre abuzuri orientate exclusiv asupra minorului, constituind 8 cazuri de asemenea violență, comparativ cu 17 cazuri în 2012. Victimele au fost toate fete, cu vârste cuprinse între de 12 și 17 ani, supuse abuzului fizic (7 cazuri) sau sexual (1 caz) din partea ambilor părinți (3 cazuri), fratelui, soțului, buneilor, iubitului, tatălui (câte un caz). Doar în 2 cazuri minorele însele au apelat la Telefonul de Încredere, cerând ajutor. În primul caz, victima de 17 ani, căsătorită oficial, cu copil de 8 luni, a părăsit casa soțului abuzator, solicitând adăpost temporar pentru ea și copil. În al doilea caz o minoră a telefonat și a solicitat orientare și informare pentru prietena ei, minoră și ea, cum să rupă relația cu iubitul său, care aplică violență fizică. În restul 6 cazuri înregistrate apelurile au parvenit de la vecini, prieteni sau chiar de la bunica abuzatoare, care sesizau neglijența sau abuzul ambilor părinți față de copiii lor minori (2 cazuri), a fratelui (1 caz), a tatălui (1 caz), a bunicii (1 caz), precum și un caz de incest (tată-fiică).

- *Abuz sexual față de minori*
În 2013 au fost înregistrate 5 cazuri de abuz sexual față de minori – 2 fete și 3 băieți cu vârste cuprinse între 9 și 11 ani, supuși abuzului sexual

din partea semenilor (2 cazuri) sau consătenilor (3 cazuri). Într-un caz, o minoră de 9 ani a fost supusă molestării sexuale de către un minor de 15 ani. În alte două cazuri abuzului au fost supuși băieți minori de către maturi. În cazul unei minore de 10 ani exista riscul unui abuz sexual din partea unui tânăr de 22 ani, cu comportament sexual pervers, iar în altul, un băiat de 9 ani a fost violat de 4 abuzatori minori.

- *Exploatarea sexuală comercială a copilului*

Dacă în 2012 nu s-a înregistrat nici un caz de exploatare sexuală a copiilor, în 2013 în apelurile la Telefonul de Încredere a fost semnalat și un caz ce reflecta fenomenul exploatării sexuale comerciale a copiilor – minorul-victimă era deseori invitat în ospetie de fostul soț al mamei, bărbatul nefiind tatăl lui biologic. După reacțiile psiho-emoționale ale copilului, mama a început să suspecteze că fostul partener supune abuzului sexual copilul.

- *Abuz fizic, psihologic, economic față de minor în afara familiei*

În 2013 s-a înregistrat și 3 apeluri ce reflectă abuz fizic în afara familiei; copii minori au fost supuși abuzului fizic de vecini (1 caz), de tatăl unui coleg de clasă (1 caz), de un bărbat străin în stradă (1 caz).

- *Conflict părinte-adolescent/minor*

7 cazuri cu acest tip de probleme au fost înregistrate în 2013, comparativ cu 2 cazuri în 2012. În asemenea situații părinții sau bunicii solicitau consultații psihologice în scopul armonizării relației cu copilul minor.

- *Încălcarea drepturilor minorului în instituții de învățământ*

În cei doi ani raportați au fost sesizate în total 3 cazuri ce prezentau incidente de violență în instituțiile de învățământ, în care educatoarea (1 caz) sau profesorii (2 cazuri) au abuzat fizic copiii.

- *Încălcarea drepturilor minorului în cadrul familiei*

Atât 2 cazuri de încălcare a drepturilor minorilor înregistrate în 2012, cât și cele 3 cazuri înregistrate în 2013, nu pot fi calificate ca violențe, dar pot ușor evolua în violență în familie, dacă se va perpetua cu persistență. Astfel, într-un caz, după divorț mama a lăsat copilul în grija unei perso-

ne străine și a plecat din sat. În alt caz mama alcoolică își neglijează copilul care deseori este găsit în scară murdar și flămând. În al treilea caz rudele apropiate acuză părinții de iresponsabilitate și imaturitate în creșterea copiilor.

În toate cazurile consultanții serviciului telefonic au expediat demersuri către organele competente cu rugămintea de a oferi asistența și protecția cuvenită copiilor.

Specificul violenței în familie cu implicarea persoanelor cu grad sporit de vulnerabilitate

Analiza apelurilor de la Telefonul de Încredere scoate în evidență unele particularități în asistența cazurilor cu implicarea persoanelor în etate sau cu deficiențe (handicapuri fizice, deficiențe mintale), atât victime, cât și agresori. Dificultățile apar din cauza specificului personalității actorilor implicați în acte de violență: schimbări fizice specifice, schimbări psihologice în sfera emoțională și capacitățile mentale ale agresorului sau victimei. Dificultățile apar și datorită modului în care persoana este văzută de către grupurile profesionale (polițist, asistent social etc.), în ceea ce așteaptă și ceea ce se așteaptă de la victimă sau agresor.

- *Victime în etate sau cu grad de invaliditate*

În condițiile vârstei înaintate sau/și deficiențelor psihologice (câte 11 cazuri în 2013 și 2012) sau fizice (31 cazuri în 2013 și 17 cazuri în 2012), victimele din această categorie devin și mai vulnerabile: afecțiunile fizice reclamă îngrijire specială, care de cele mai multe ori nu poate fi asigurată de familia extinsă sau autoritățile locale (lipsa sau insuficiența lucrătorilor sociali). Capacitatea de a împlini cerințele firești ale vieții scade considerabil, condițiile de locuit de cele mai multe ori sunt nesatisfăcătoare, iar veniturile, fiind minime, nu asigură satisfacerea nevoilor elementare ale vieții.

- *Agresori cu grad de invaliditate sau diagnoză psihiatrică*

Dificultăți specifice apar și în asistența cazurilor cu implicarea agresorilor cu grad de invaliditate, în mod deosebit, deficiențe locomotorii (4 cazuri)

sau diagnoză psihiatrică (11 cazuri în 2013 și 10 cazuri în 2012). În aceste cazuri se observă agravarea unor accentuări de personalitate sau chiar a manifestărilor psihopatologice, victimele violenței aflându-se în condiții de risc sporit pentru viața lor. În astfel de cazuri cu abuz în familie, organele de drept urmează să numească o expertiză și să stabilească dacă persoana, care în urma unei tulburări psihice (boli mintale sau deficiențe mintale) nu poate conștientiza sau dirija acțiunile sale, poate fi declarată de către instanța de judecată ca incapabilă sau capabilă și, în dependență de aceasta, agresorul fie este tras la răspundere penală sau contravențională, fie urmează a-l interna într-o instituție psihiatrică.

Analiza cazurilor de acest tip a arătat că în practică, pentru a evita această procedură complicată și de durată, cu implicarea mai multor grupuri profesionale abilitate, colaboratorii organelor de poliție declarau că nu au mecanisme legale de acțiune sau afirmau că nu sunt locuri disponibile în instituția medicală specializată.

Au fost înregistrate și 4 cazuri în care deficiențele fizice proprii nu-l împiedicau pe agresor să aplice acte de violență asupra victimei și, deși victima solicita ajutorul reprezentanților organelor de drept pentru a fi întreprinse față de agresor măsurile corespunzătoare, aceștia din urmă, văzând deficiențele fizice (sau vârsta înaintată) ale agresorului, nu întreprindeau nimic, lăsând în continuare victima expusă pericolului. Și aceasta în condițiile în care legea nu prevede careva excepții pentru a trage la răspundere persoanele cu deficiențe locomotorii sau alte deficiențe de ordin fizic pentru fapta comisă. În sensul tragerii la răspundere, legea prevede excepție în mod expres cazurile minorilor sau a persoanelor declarate incapabile. Astfel de agresori reclamă grijă specială, însă în prezent statul nu dispune de mecanisme necesare pentru ca reprezentanții organelor de drept să-și exercite atribuțiile de serviciu, dat fiind că numărul internatelor psihoneurologice este insuficient, numărul locurilor disponibile pentru plasarea/izolarea agresorilor este limitat. Asistența în astfel de cazuri se reduce la contravenții administrative sau muștrări.

Particularitățile violenței în familie în cazul căsătoriilor mixte

În 2012 și 2013 la Telefonul de Încredere au fost înregistrate mai multe cazuri în care violență în familie se produce în căsătoriile mixte. Dacă în 2012 au fost înregistrate 9 cazuri cu implicarea cetățenilor din 7 țări (câte 1 caz în Italia, Republica Kîrgîzstan, Libia, Mongolia, Federația Rusă și câte 2 cazuri în Turcia și Ucraina), apoi în 2013 au fost înregistrate 8 cazuri de violență în căsătoriile mixte. În 3 cazuri soția-victimă era cetățeană a Federației Ruse, în alte 3 cazuri soțul agresor era respectiv din Iran, Republica Kîrgîzstan și România; într-un caz soția victima era din Ucraina, iar în altul soțul agresor era din Statele Unite ale Americii.

Referitor la locul unde se producea violența în căsătoriile mixte raportate la Telefonul de Încredere, de remarcat că în 2012, în 7 cazuri violența a avut loc pe teritoriul Republicii Moldova, iar în 2 cazuri – în afara ei. În 2013 au fost înregistrate 6 cazuri de violență produse în Republica Moldova și 2 cazuri peste hotarele țării.

Un specific al violenței în familie în cuplurile mixte, care au avut loc pe teritoriul Republicii Moldova în 2013, este faptul că în toate cazurile victimele violenței în familie erau cetățeni străini. Astfel, au fost înregistrate cazuri în care victimele violenței în familie sunt originare din Rusia (3 cazuri) și Ucraina (1 caz). Victimele femei, aflate în relații de cuplu cu cetățeni moldoveni (3 cazuri concubinaj și 1 caz căsătorită), s-au stabilit în Republica Moldova. În cazul cuplului căsătorit victimei i se impuneau valorile culturii naționale, soțul supunând-o abuzului fizic în cazul în care ea opunea rezistență. În alt caz victima era orfană, fără venituri, fără permis de ședere în Republica Moldova, și, în urma ruperii relației cu partenerul abuziv, a rămas fără spațiu locativ. În alte 2 cazuri situația financiară a victimelor era satisfăcătoare, dar având intenția de a pleca din cauza abuzurilor sistematice, ele nu puteau părăsi Moldova din lipsa acordului tatălui ca mama să plece peste hotarele țării cu copii minori. În alte 2 cazuri agresorii erau cetățeni străini (ai României și Iranului) integrați și realizați pe plan profesional și social, aveau o relație oficializată cu victima (un caz) sau se aflau în relație de concubinaj de câteva luni (alt caz). Într-un caz abuzurile în familie se manifestau prin

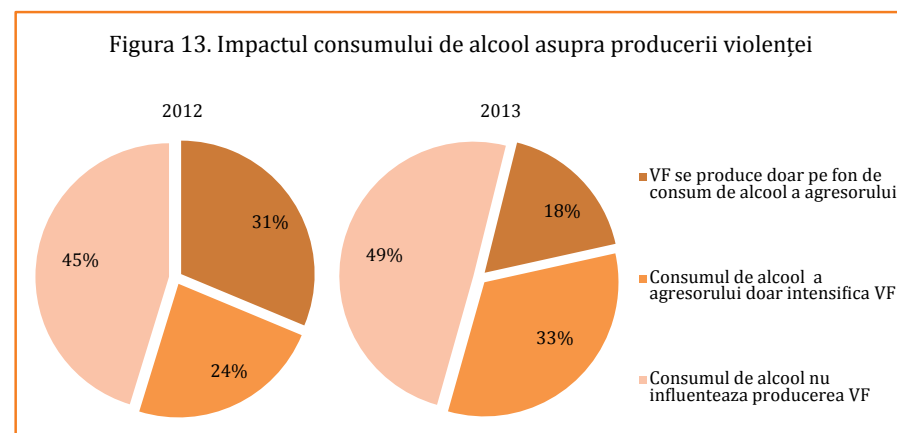
limitarea accesului la venituri și interzicerea victimei de a se încadra în câmpul muncii sau, în celălalt caz, partenerul demonstra evident primele semne de putere și control.

Referitor la cazurile de violență în familie în cuplurile mixte, care au avut loc peste hotarele Republicii Moldova în 2013 (2 cazuri), se constată că victimele violenței în familie au reușit să rupă cercul violenței și să părăsească țara în care se aflau (Statele Unite ale Americii și Republica Kîrgîzstan). Reîntoarse în țara de origine, conștientizând că există riscul ca soțul (primul caz) și concubinul (al doilea caz) să vină în Republica Moldova, acestea au solicitat de la consultanții Telefonului de Încredere informații privind drepturilor părintești asupra copiilor.

Impactul consumului de alcool asupra producerii violenței

- *Alcoolul și actele de violență*

Datele colectate din apelurile la Telefonul de Încredere pe parcursul anilor 2012-2013 relevă atât cazuri în care consumul de alcool nu influențează producerea violenței în familie, cât și cazuri în care violențele aveau loc atunci când agresorul era sub influența alcoolului sau consumul de alcool era un factor declanșator (*a se vedea Figura 13*). Totuși, din conținutul apelurilor se poate constata că alcoolul nu este o cauză a declanșării episoadelor violente, ci doar un factor favorizant. Consumul

de alcool doar reduce capacitatea persoanei de a-și controla și a-și dirija comportamentul atunci când el devine deja unul violent.

- *Intervenția organelor competente în cazurile de violență în familie generate de consumul abuziv de alcool*

Din spusele victimelor ale căror parteneri consumă în mod abuziv alcool se constată că ele de multe ori se adresează pentru asistență la organele locale competente, așa ca șefii de post (polițistul) sau reprezentanții APL. Aceștia, la rândul lor, declară că nu pot forța persoanele să facă o testare care să-i stabilească gradul dependenței de alcool, chiar dacă agresorii încalcă ordinea publică sau provoacă leziuni corporale membrilor familiei, inclusiv copiilor minori. De regulă, abuzatorilor dependenți de alcool li se aplică doar contravenții administrative și sunt luați la evidență ca scandalagii în familie (în aceste cazuri abuzatorii sunt violenți verbal și fizic). În cazurile când abuzul de alcool nu generează violență fizică în familie, polițistul afirmă, din spusele victimelor, că nu există posibilități legale de a impune agresorului testare și, ulterior, tratament de dezalcoolizare. O analiză a apelurilor în acest sens adevărește că foarte puțini beneficiari ai Telefonului de Încredere, dar și reprezentanți ai organelor de drept cunosc că procedura obligării la testare și tratament de dezalcoolizare este stipulată în *Legea nr. 713 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope*¹. Chiar și fiind informate, beneficiarele mărturisesc că procedura este una complicată, renunță din start sau sunt sceptice în ceea ce privește eficacitatea aplicării procedurii legale respective.

¹ Legea nr. 713 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope din 06.12.2001, publicată în Monitorul Oficial, nr. 036 din 14.03.2002.

IV. ASISTENȚA SOLICITATĂ ȘI INTERVENȚII EFECTUATE PRIN INTERMEDIUL TELEFONULUI DE ÎNCREDERE

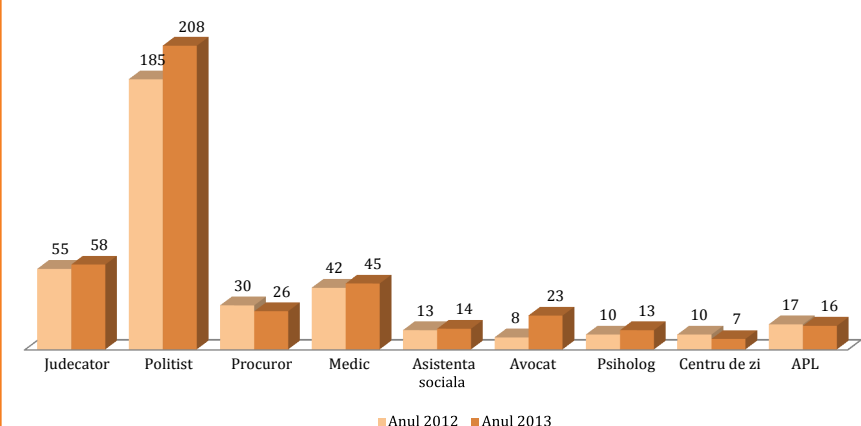
IV. 1. ASISTENȚĂ ACORDATĂ VICTIMELOR ANTERIOR APELĂRII LA SERVICIUL TELEFONIC

Datorită faptului că serviciul telefonic este deschis tuturor categoriilor de beneficiari, inclusiv celor care au accesat anterior serviciile de asistență și protecție existente în țară, este oportun a analiza în Prezentul raport, cel puțin tangențial-comparativ, și reacția autorităților competente la diferite aspecte ale problemei violență în familie. În acest sens, este important de menționat că, în cca 50% din numărul solicitărilor de asistență la Telefonul de Încredere al Centrului Internațional „La Strada”, victimele mai apelaseră la ajutorul autorităților și instituțiilor abilitate cu funcții de prevenire și de combatere a violenței în familie (organe de drept, instituții medicale, APL etc.). Parte dintre ele beneficiaseră, anterior, și de asistență corespunzătoare în cadrul centrelor specializate, tip adăpost, existente în țară (maternale, de plasament), care prestează servicii psihologice, juridice și sociale (*a se vedea Figura 14, pag. 44*). De multe ori această categorie de beneficiari confirmă că au făcut deja multiple sesizări la poliție, procuratură sau alte instituții, dar ele fie nu s-au soldat cu reacția așteptată, fie nu au avut efect de durată. Astfel, Telefonul de Încredere, de rând cu asistența informațională/consilierea psihologică a victimelor și facilitarea accesului subiecților violenței în familie la asistența adecvată, poate servi de asemenea ca un instrument util și pentru monitorizarea în Republica Moldova a fenomenului violență în familie în toată complexitatea lui.

Conform conținutului apelurilor din 2013, în funcție de structurile cărora victimele s-a adresat anterior, locul întâi îl deține poliția – 36% (208 cazuri), la care acestea apelează în situațiile de urgență. În alte cazuri, anterior apelării la Telefonul de Încredere, victimele se adresau judecătorului – 10% (58 cazuri), medicului – 8% (45 cazuri), procurorului – 5% (26 cazuri), avocatului – 4% (23 cazuri), APL – 3% (16 cazuri) ș.a.

De precizat că aceste date alcătuiesc un tablou care reflectă, pe de o parte, cererea serviciilor corespunzătoare și, pe de altă parte, existența unor nemulțumiri față de calitatea prestării acestor servicii. Anume aceste nemulțumiri le determină pe multe dintre victimele violenței în familie să apeleze la Telefonul de Încredere, solicitând operatorilor consultații/consiliere sau să intervină în cazul lor. Pe de altă parte, numărul mic al adresărilor la Centre specializate și la psiholog indică necunoașterea/neconștientizarea utilității acestor servicii sau numărul relativ mic al acestora, capacitatea redusă, procedura anevoioasă de cazare, dar și reticența victimelor de a pleca de acasă, din gospodărie sau de lângă copii.

Figura 14. Structurile la care victima s-a adresat anterior apelării Telefonului de Încredere

O altă jumătate din numărul de apeluri ține de cazuri în care victimele, până a fi raportat cazul la Telefonul de Încredere, nu au apelat la nici o organizație abilitată în domeniu. Cele mai dese motive invocate acestea este frica și rușinea – frica de agresor, de a nu amplifica actele de violență, a nu dăuna copiilor și rușinea de „gura lumii”, reacția comunității, a copiilor sau familiei extinse. Chiar și atunci când conștientizează efectele violenței asupra lor și asupra copiilor, victimele aleg să nu procedeze la nici o schimbare, invocând diverse motive după cum urmează:

- agresorul le-a amenințat cu moartea (36 cazuri);
- nu dispun de alt spațiu locativ (28 cazuri);
- rușinea de comunitate și familia extinsă (25 cazuri);

- agresorul le-a amenințat că va da foc la gospodărie (20 cazuri);
- nu sunt independente financiar și nu au surse pentru a intenta un proces de divorț (19 cazuri);
- speră că agresorul se va schimba cu timpul (18 cazuri);
- i-au iertat agresorului actele de violență precedente (18 cazuri);
- frică imensă că agresorul le-ar putea face rău lor sau copiilor; ori atașamentul de gospodărie (17 cazuri);
- crede că este inutil a mai schimba ceva (10 cazuri);
- justifică până la urmă comportamentul agresorului (7 cazuri);
- îi este teamă că soțul îi va lua copii (6 cazuri);
- are sentimente de culpă față de abuzator, care s-ar putea pierde fără ea și/sau vrea să-și păstreze familia (6 cazuri);
- copii/familia extinsă insistă să păstreze familia (4 cazuri).

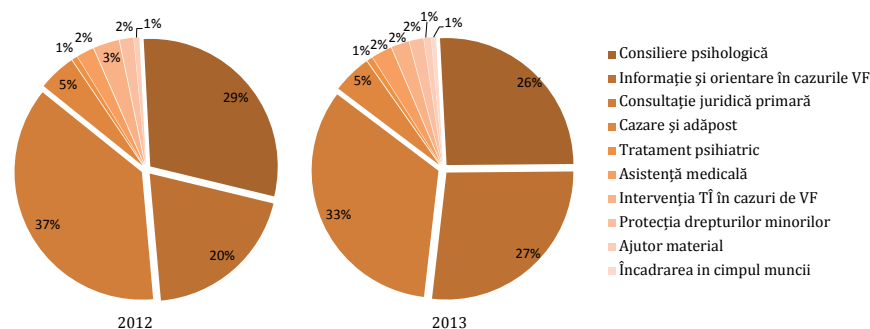
De remarcat că multe beneficiare ale Telefonului de Încredere au indicat că din start au refuzat să apeleze la poliție din diverse motive: nu au încredere în organele de drept, se gândesc că intervenția polițistului nu va fi eficientă sau va înrăutăți situația. Multe victime s-au plâns pe practica amenzilor foarte des utilizată încă de șefii de post, achitate până la urmă tot din bugetul familiei, practică ce le face să ezite a apela la ajutorul polițistului.

IV. 2. TIPURILE DE ASISTENȚĂ SOLICITATE CONSULTANȚILOR TELEFONULUI DE ÎNCREDERE

Analizând tabloul asistenței solicitate în perioada de referință (2012 versus 2013), nevoile celor care au contactat Telefonul de Încredere pe parcursul acestor ani au rămas practic aceleași ca și în anii precedenți (*a se vedea Figura 15*). Astfel, cele mai solicitate tipuri de asistență au fost:

- consultație juridică primară – 37% versus 34%;
- consilierea psihologică – 29% versus 26%;
- informarea și orientarea în cazurile de violență – 20% versus 27%;
- cazare și adăpost temporar (5% pentru ambele perioade);
- asistență medicală, inclusiv tratament de dezalcoolizare, tratament psihiatric, solicitare de a soluționa cazurile de violență în familie în numele subiecților, fără implicarea lor directă, protecția drepturilor minorilor etc. (9% versus 13%).

Figura 15. Repartizarea sunetelor în funcție de nevoile abonaților

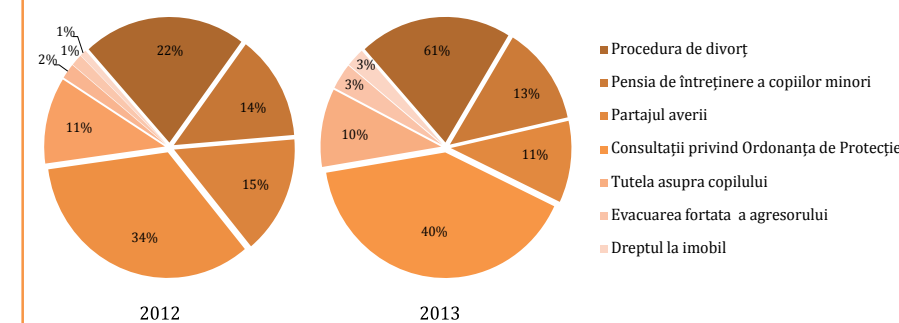

Consultație juridică primară

În perioada analizată consultația juridică primară a constituit cel mai solicitat tip de asistență, acesta fiind și cel mai complex din serviciile acordate (*a se vedea Figura 16, pag. 47*). Astfel, din totalul cazurilor în care a fost solicitată consultație juridică în anul 2013, cele mai multe informații au fost acordate pe subiectele: emiterea ordonanței de protecție – 40% (34% în 2012), desfacerea căsătoriei – 20% (22% în 2012), obținerea pensiei de întreținere a copiilor minori – 13% (14%

în 2012), partajul averii – 11% (15% în 2012), stabilirea tutelei asupra copiilor – 10% (11% în 2012), problema evacuării forțate a agresorului – 3% (2% în 2012), stabilirea dreptului la proprietate – 3% (1% în 2012).

Figura 16. Repartizarea sunetelor în funcție de consultația juridică solicitată

Consultații privind ordonanța de protecție

În anul 2013, comparativ cu 2012, se observă o ușoară creștere a solicitărilor de emitere a ordonanțelor de protecție, această dinamică fiind observată chiar de la începutul activității Telefonului de Încredere. Unii beneficiari au fost informați despre acest tip de protecție legală în cadrul consultațiilor juridice primare, dar s-au decis să beneficieze de acest drept după o perioadă de timp.

Totodată, deși pe parcursul ultimilor ani, în rândul apelanților se atestă o creștere constantă a nivelului de cunoaștere privind posibilitatea protecției prin intermediul ordonanțelor și privind prevederile Legii nr. 45 în general. Deși aceste oportunități au fost copios mediatizate în cadrul numeroaselor campanii de informare a populației, desfășurate în ultimii 4 ani, dar și în procesul implicării mai active a reprezentanților poliției, nivelul sporit de cunoaștere nu poate fi atribuit tuturor categoriilor de victime din Republica Moldova. Mai degrabă printre apelanții Telefonului de Încredere se regăsesc persoanele care s-au identificat deja ca victime ale violenței în familie și s-au decis să beneficieze de drepturile lor. Studiile efectuate de Centrul Internațional „La Strada” în domeniu relevă

că există totuși persoane, victime ale violenței în familie, care fie că nu au cunoștințe despre drepturile lor și serviciile existente, fie că, deși posedă asemenea cunoștințe, din anumite motive ezită să apeleze după ajutor. Acest fapt reclamă imperativul continuării eforturilor de informare a populației, inclusiv a păturilor mai vulnerabile față de fenomenul dat, prin organizarea campaniilor adresate direct grupurilor țintă, care le-ar ajuta să identifice serviciile și le-ar facilita accesul la asistența necesară.

O cunoaștere mai bună a legislației în domeniu, atât de către subiecții violenței în familie, cât și de către grupurile profesionale, implicarea mai activă a organelor de drept în emiterea ordonanțelor de protecție și supravegherea executării lor ar contribui la o protecție mai bună a victimelor și la combaterea fenomenului prin responsabilizarea agresorilor conform prevederilor legale.

- *Consultații privind procedura de divorț*

Cultură juridică joasă le face pe victime să se simtă dezorientate în procedurile legale. Când vine vorba de procedura de divorț, se constată că multe victime fie nu cunosc, fie sunt dezinformate de agresor sau rude referitor la cuantumul mare a taxei de stat în cazul desfacerii căsătoriei. Aceleași motive le face pe victime să creadă că nu pot divorța doar pentru că soțul este împotriva sau că-și vor pierde copiii.

Pentru a beneficia de asistența juridică calificată conform Legii nr. 198 cu privire la asistența juridică garantată de stat² în cauze penale și civile, victimele trebuie să prezinte dovezi că nu dispun de suficiente mijloace ca să achite aceste servicii. Totodată, unele victime consideră procedura dată prea birocratică, care nu le permite să beneficieze de acest drept, garantat de stat. Multe victime, neștiind că pot apela la justiții din cadrul organizațiilor neguvernamentale, active în domeniul prevenirii violenței în familie, contactau serviciile avocaților privați. Fiindu-le solicitate sume mari de bani, de care nu dispun, multe dintre

² Legea nr. 198 din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, intrată în vigoare din 01.07.2008 (Monitorul Oficial nr. 157-160/614 din 5.10.2007; poate fi accesată de asemenea la: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=325350>)

ele continuau să conviețuiască cu agresorii, ajungând să apeleze peste un anumit timp la Telefonul de Încredere.

- *Consultații privind obținerea pensiei de întreținere a copiilor minori*

Conținutul apelurilor privind obținerea informației despre pensia de întreținere a copiilor minori scoate în evidență două categorii de solicitări/clarificări. Prima categorie ține mai mult de mărimea sau cuantumul pensiei în condițiile în care tatăl copiilor nu este angajat în câmpul muncii sau are un salariu oficial foarte mic. Multe victime nu sunt informate că pot solicita instanței de judecată stabilirea unei sume exacte/fixe.

Solicitările din cea de-a doua categorie vizează nerespectarea hotărârilor instanțelor de judecată deja existente privind achitarea la timp a pensiei de întreținere pentru copii minori. Multe dintre beneficiare au reclamat datorii mari acumulate la achitarea acestei pensii, acuzând neimplicarea sau implicarea insuficientă a executorilor judecătorești spre a-i impune pe agresori să execute deciziile instanței de judecată.

- *Consultații privind partajul averii*

Problema partajului averii reprezintă o cauză importantă care împiedică victima să rupă cercul violenței. În primul rând, impedimentul cel mai mare ține de aspectul financiar – partajul necesită resurse financiare considerabile, iar cheltuielile nu pot fi acoperite decât de persoana care inițiază această procedură și care, ulterior, va fi beneficiarul direct al bunurilor materiale revendicate. În al doilea rând, dat fiind faptul că este vorba de obicei de averea comună a soților, acumulată în timpul căsniciei, chiar dacă și se face documentar partajul averii, foștii soți continuă să locuiască în aceeași casă/ogradă, ceea ce face ca și violența să continue.

În același timp, unii agresori, folosindu-se de necunoașterea prevederilor legale și de frica victimei, amenință că, în caz de divorț, vor lăsa victima fără avere sau casă. Chiar dacă, în numeroase cazuri, agresorul este cel care nu are niciun drept asupra imobilului, anume victima violenței în familie, intrând în posesia acestuia printr-un act

de moștenire. Mai mult ca atât, persistă încă stereotipul că toată averea aparține bărbatului, femeia considerându-l pe el stăpânul *de facto* al gospodăriei.

- *Consultații privind procedura stabilirii tutelei asupra copiilor/stabilirea domiciliului copiilor minori*

Acesta este cel mai sensibil subiect pentru că anume copii sunt „instrumentul” preferat, folosit de agresori pentru a speria, manipula victima în scopul de a-i curma orice încercare de a acționa. De regulă, mamele sunt amenințate că li se vor lua copii, că nu vor avea acces la ei, agresorul manevrând cu acest aspect în special în cazurile în care victima nu este proprietară de imobil și nu are resurse financiare suficiente sau este economic dependentă de agresor.

- *Consultații privind problema evacuării forțată a agresorului/dreptul la proprietate*

Și în cazul acestor apeluri se profilează două categorii de solicitări. Apelanții din prima categorie solicită informație privind acțiunile concrete care trebuie întreprinse atunci când agresorul refuză să părăsească locuința, deși nu are dreptul la imobil, dar are viză de reședință. Cea de-a doua categorie cuprinde cazurile, deloc rare, când victimele reclamă refuzul organelor de poliție de a evacua forțat agresorul din casă. În speță, este vorba de relațiile de concubinaj, unde victima este proprietarul unilateral al locuinței, agresorul neavând nici drept de proprietate, nici viză de reședință. Cu toate acestea, el refuză să plece, iar poliția refuză să intervină.

Consiliere psihologică

Din numărul total de apelanți la Telefonul de Încredere, 254 persoane (29%) în 2012 și 285 persoane (26%) în 2013 au beneficiat de consiliere psihologică telefonică. Specificul consilierii psihologice acordate în perioada de referință nu diferă de cea din anii precedenți. Astfel, deși nevoia asistenței psihologice este conștientizată încă de puțini dintre beneficiarii Telefonului de Încredere, aceștia, inconștient, apelează anume pentru o consiliere psihologică. Ca formă de intervenție

psihologică, actul consilierii psihologice se adresează anume persoanelor aflate într-o situație de impas în scopul soluționării situației de criză familială.

- *Profilul psiho-social al victimelor violentei în familie*

Din discuțiile telefonice se conturează un tablou general al victimelor violenței în familie, dar și al problemelor psihologice cu care ele se confruntă. În funcție de durata relației și, în același timp, de fragilitatea psihică dobândită, profilul psiho-social al victimelor se caracterizează prin: afecțiuni psiho-somatice, respect de sine scăzut, pierderea valorii de sine și a sentimentului de control; dependența emoțională față de partener; respect și prioritate acordată necesităților partenerului; folosirea alcoolului; prezența ideilor suicidale; comportamentul de proiectare a furiei pe copii sau alți membrii ai familiei; agitație, anxietate, depresii, stare de nervozitate; incapacitatea de a lua decizii, lipsa de concentrare, lipsa planurilor de viitor, tendința de izolare (lipsa relațiilor sociale), iar în cazuri mai grave chiar și dezvoltarea unor tulburări de personalitate.

- *Specificul relațiilor abuzive*

De regulă, abuzul este invocat în cuplurile predispuse spre co-dependență. Acest pattern relațional apare din cauza unor carențe afective cronice și din nereușita de a-și controla propriile sentimente, compensată prin controlul exercitat asupra altor oameni. Pentru co-dependenți, controlul (*pentru abuzator*) sau lipsa acestuia (*pentru victimă*) este elementul central al vieții lor de cuplu.

Prin acest control excesiv *agresorul* încearcă, în mod inconștient și compulsiv, de a-și umple golul afectiv creat de-a lungul timpului. Modelul de relaționare co-dependență, identificată în urma discuțiilor cu beneficiarele, nu se reduce doar la dominarea partenerului și copiilor. Abuzatorii își manifestă dominația și asupra substanțelor chimice (de regulă, alcool) ori lucruri (casă, bani, sexualitate, muncă), fapt ce întărește abuzul.

Victimele, la rândul lor, în urma nenumăratelor limitări și traumatizări psihologice (*abuzuri*) din partea partenerului, devin atât de captive,

Încât sentimentul identității personale (*al sinelui*) este grav diminuat, înăbușit, aproape eliminat de personalitatea și problemele celuilalt. Victimele sunt copleșite de actele violente și le este dificil să reacționeze. Ele renunță la orice apărare și se așteaptă oricând să fie abuzate ori se adaptează la ceea ce se întâmplă în viața lor și își schimbă modul de a gândi, de a simți și de a reacționa pentru a fi cât mai în siguranță. Persistența fricii pentru propria viață o face pe victimă să adopte un mecanism de apărare specific *sindromului Stockholm*³, caracterizat prin dezvoltarea unui atașament patologic față de agresor. Anume dezvoltarea acestui sindrom împiedică victimele violenței în familie să pună capăt unei relații violente, fiind necesară implicarea factorilor din exterior. În asemenea cazuri este necesară intervenția specialistului, în special, a psihoterapeutului de familie.

• *Temele cel mai des abordate în cadrul consilierii psihologice*

Pentru a oferi un ajutor psihologic primar prin reducerea tensiunii psihoemoționale, consultanții Telefonului de Încredere inițiază un dialog terapeutic, în funcție de problema apelantului. De regulă, ele vizează diverse abordări și aspecte.

Abordarea situației de violență din care provine beneficiarul:

- analiza tipului de relație maritală/de concubinaj abuziv;
- discutarea cauzelor și factorilor care au declanșat și perpetuat ani de zile relația abuzivă;
- identificarea pattern-urilor de comportament ale beneficiarei în raport cu partenerul abuziv;

³ **Sindromul Stockholm** descrie comportamentul unei victime răpite sau captive care, în timp, începe să simpatizeze cu răpitorul. Persoanele captive încep să se identifice cu răpitorii, ca și un mecanism defensiv, din teama de violență. Micile semne de bunătate venite din partea răpitorului sunt amplificate, întrucât într-o situație de captivitate, lipsa perspectivelor este prin definiție imposibilă. Încercările de evadare sunt și ele percepute ca și o amenințare, întrucât într-o tentativă de evadare, există marele risc ca cel răpit să fie afectat și rănit. Acest comportament este considerat ca o strategie obișnuită de supraviețuire. Deși explicația respectivului sindrom a fost avansată de criminologul și psihiatrul Nils Bejero care a asistat poliția într-un caz real de jaf la o bancă din Stockholm (Suedia), caz în care jefuitorii au ținut captivi angajații unei bănci, ulterior acesta a fost extins și asupra victimelor violenței în familie, fiind unul din motivele care le împiedică pe acestea să rupă cercul violenței.

- identificarea mecanismului de transmitere transgenerațională a abuzului din familia de origine la familia actuală și probabilitatea re-transmiterii în viața de familie a propriilor copii.

Abordarea relației femeii cu sistemul familial:

- reprezentările femeii despre propria familie (soț/copil/familie extinsă);
- reprezentările femeii despre rolul de mamă/soț/fiică;
- identificarea granițelor personale și de cuplu;
- efortul psihologic în vederea schimbării reprezentărilor distorsionate ale femeii în scopul ajustării relației maritale.

Identificarea resurselor psihoemoționale blocate/refuzate și elaborarea unui plan de acțiune:

- susținerea femeilor, victime ale violenței în familie, prin a purta un dialog care să-i insuflă încredere, să-i dezvolte sentimentul propriei demnități și valori etc.;
- stimularea autocunoașterii prin identificarea resurselor personale, intelectuale, fizice, de personalitate și spirituale întru soluționarea și depășirea problemelor apărute de sine stătător;
- identificarea nevoilor psihologice dominante;
- încurajarea și orientarea femeii spre luarea deciziilor de depășire a problemelor de sine stătător;
- identificarea abilităților necesare dezvoltării/valorificării capacităților de ieșire din criză;
- identificarea instrumentelor utile și elaborarea unui plan de acțiune pentru depășirea crizei.

Este necesar a preciza că, de regulă, consultațiile psihologice telefonice acordate prin intermediul Telefonului de Încredere prezintă o asistență psihologică necesară ieșirii din criza de moment, și nicidecum nu pot înlocui asistența psihologică de lungă durată, extrem de necesară în ruperea cercului violent și formarea unor noi competențe emoționale și de relaționare constructivă cu partenerul.

Informare și orientare în cazurile de violență în familie

Apelurile de acest gen țin de solicitarea diferitelor informații privind procedura de apelare sau de acces la anumite tipuri de asistență sau servicii (de exemplu, unde pot să se adreseze pentru efectuarea expertizei medico-legale, unde și cum pot beneficia de serviciile centrelor de plasament etc.). Ca regulă, apelanții se adresează imediat după producerea actului de violență (în situația de criză) sau la momentul când decid să apeleze la anumite servicii despre care au aflat de la specialiștii din teritoriu sau consultantul Telefonului de Încredere. În unele cazuri apelează chiar rudele victimei. Acest tip de consiliere este acordat de asemenea și după consilierea psihologică, în situația în care victima a rămas totuși indecisă să apeleze sau nu imediat pentru ajutor. Victimele primesc informații inclusiv despre planul de securitate, iar consultantul se asigură că acestea au înțeles/cunosc unde pot ulterior apela.

Dacă anterior o astfel de orientare era solicitată, de obicei, de membrii comunității care aveau nevoie de un algoritm de intervenție pentru ei, în calitate de membri ai familiei extinse, sau de informații exacte pentru victime cu scopul de a le putea ghida acțiunile, în 2013 un astfel de algoritm este solicitat chiar de victimele violenței în familie însele.

IV. 3. ASISTENȚĂ JURIDICĂ CU REPREZENTARE ÎN INSTANȚA DE JUDECATĂ

În perioada octombrie 2012 – decembrie 2013, avocatul Centrului Internațional „La Strada”, care activează în cadrul serviciului Telefonul de Încredere, a asistat 55 cazuri de violență în familie (5 cauze în ultimele trei luni ale lui 2012 și 50 cauze în 2013). Referitor la tipul asistenței juridice solicitate și acordate este de remarcat că din numărul total al cazurilor citate mai sus, 38 de victime au beneficiat de asistență juridică complexă (inclusiv reprezentare în instanța de judecată), iar în 17 cauze a fost oferită doar consultație juridică, pe motiv că ulterior beneficiarele au renunțat la asistență juridică propriu-zisă. Cauzele renunțării, din explicațiile beneficiarelor care au mai rămas în contact cu consultanții Telefonului de Încredere, au fost că nu sunt gata să facă o schimbare în viața lor.

Asistența juridică acordată de avocat a vizat nu numai obținerea ordonanței de protecție, ci și desfacerea căsătoriei, încasarea pensiei de întreținere pentru minori, decăderea din drepturile părintești, partajul averii, inițierea urmăririi penale pentru violență în familie și contestarea proceselor-verbale de sancționare pentru cauzare de leziuni corporale.

Asistența juridică acordată în procedura civilă

- *Înaintarea demersurilor de eliberare a ordonanței de protecție*

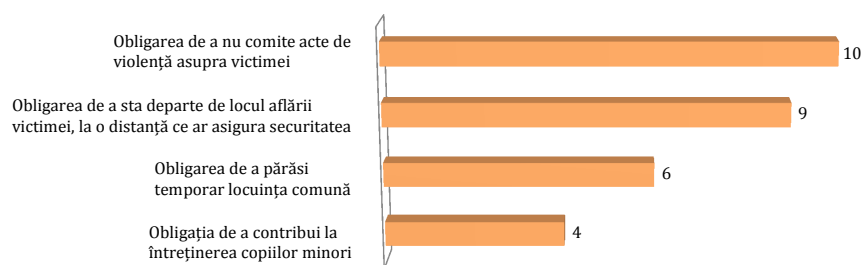
În baza Legii nr. 45-XVI din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, pe cazurile referite pentru asistență juridică, în perioada octombrie 2012 – decembrie 2013, în procedură civilă au fost depuse 11 cereri de emitere a ordonanței de protecție, dintre care 10 cereri au fost admise și 3 au fost respinse. Motivele respingerii au fost fie lipsa probelor care să confirme actele de violență comise de agresor, fie victima nu a fost invitată la ședință, ceea ce a privat-o de posibilitatea de a prezenta instanței toate probele de care dispunea. În toate cazurile instanța de judecată a respins admiterea cererii fără a discuta cu victima.

De precizat că potrivit legii, ordonanța de protecție poate fi emisă atât în cadrul procedurii penale, cât și în cadrul procedurii civile. Referitor la cele 11 cereri depuse de remarcat că în nici unul din cazuri nu a apărut necesitatea de a prelungi ordonanța de protecție și doar într-un singur caz decizia de a admite cererea de eliberare a ordonanței de protecție a fost atacată de agresor, recursul acestuia fiind respins de Curtea de Apel.

Analiza cazurilor de aplicare a ordonanței de protecție arată că instanțele au aplicat măsura respectivă pe un termen de 30 și de 90 zile, ultima prevalând în mod evident. Astfel, din cele 10 ordonanțe de protecție, 2 au fost emise pe o perioadă de 30 zile și 8 pe o perioadă de 90 zile. În același timp, chiar dacă majoritatea cererilor de eliberare a ordonanței de protecție au fost admise, executarea acestora mai rămâne a fi o problemă. Din 10 ordonanțe de protecție, 7 au fost executate și 3 au fost executate doar parțial.

După cum se vede și din *Figura 17*, măsurile de protecție, instituite de instanța de judecată prin ordonanțele de protecție au vizat cel mai frecvent: obligarea de a nu comite acte de violență asupra victimei (10), obligarea de a sta departe de locul aflării victimei, la o distanță ce ar asigura securitatea ei (9); obligarea de a părăsi temporar locuința comună (6) și obligația de a contribui la întreținerea copiilor minori (4).

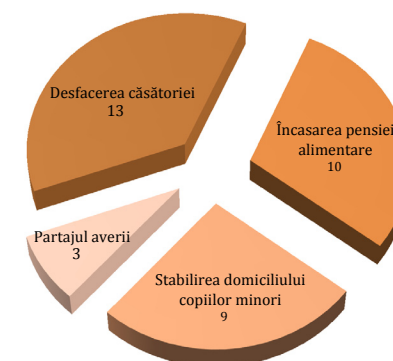
Figura 17. Măsurile de protecție instituite prin ordonanța de urgență

De rând cu emiterea ordonanțelor de protecție, beneficiarii Telefonului de Încredere au solicitat și inițierea unui șir de cauze civile. Și asta pentru că

ordonanța de protecție nu constituie o soluție definitivă în astfel de cazuri, ci doar una provizorie, care înlătură riscul producerii violenței într-o anumită perioadă de timp. După cum se vede și din *Figura 18*, beneficiarele au solicitat inclusiv asistență juridică pentru înaintarea cererii în judecată privind desfacerea căsătoriei (13 cereri de chemare în judecată), stabilirea domiciliului copiilor minori (9 cereri), încasarea pensiei de întreținere/alimentare (10 cereri) și partajul averii (3 cereri).

Figura 18. Acțiuni inițiate în baza Codului de procedură civilă

• *Dificultăți apărute în cauzele civile inițiate*
Atitudinea judecătorilor. Cele mai multe dificultăți au apărut în cadrul proceselor de desfacere a căsătoriei. În pofida faptului că în absolut toate cauzele temeiul divorțului a fost violența în familie (cazuri în care exista un pericol real și eminent asupra victimei), instanțele de judecată fie au amânat nejustificat ședințele de judecată, fie au tergiversat neîntemeiat examinarea cauzelor, fie au acordat părților termen de împăcare, deși erau prezente toate probele care confirmau drept motiv al desfacerii căsătoriei violența soțului. Într-un caz particular, judecătorul nu cunoștea toate prevederile legale care vizează desfacerea căsătoriei în situația în care motivul era violența în familie și că în atare situație termen pentru împăcarea soților nu se acordă.

Totodată, au fost înregistrate cazuri în care judecătorii au manifestat o atitudine ostilă față de victimele violenței în familie. Astfel, în cadrul

unei ședințe de judecată judecătorul a învinuit victima de actele violente ale soțului. Reacția acestuia a fost cât se poate de pârținoare: „*Tu ești vinovată că soțul te bate. Nu ai văzut cu cine te-ai măritat! Poate copii nu sunt ai lui?*”. În cadrul examinării altei cauze, pe parcursul întregului proces de judecată s-a atestat o atitudine pârținoare a judecătorului față de agresor. Aceeași atitudine a manifestat-o și asistentul social. Aceștia au învinuit victima de acțiunile violente ale agresorului. În altă ședință, judecătorul, examinând pretenția care viza încasarea pensiei alimentare, încălcând toate prevederile procesuale și codul deontologic al magistratului, i-a reproșat victimei: „*De unde va încasa soțul suma solicitată?*”, mai adăugând că „*în familie se mai întâmplă astfel de situații!*”.

În trei cazuri de violență de familie cu implicarea copiilor minori asistate de avocatul Centrului Internațional „La Strada”, autoritățile tutelare au neglijat completamente sarcinile de serviciu, absentând neîntemeiat de la ședințele de judecată sau chiar solicitând în repetate rânduri amânarea lor. În consecință, astfel de atitudini ale autorităților demoralizează victimele, acestea renunță de regulă să mai întreprindă ulterior careva acțiuni împotriva agresorului.

- *Emiterea ordonanței de protecție*

De multe ori iminența și eficacitatea ordonanței de protecție este subminată de judecători din cauză că aceștia nu informează, cu promptitudine, toate părțile despre emiterea acesteia. Totodată, deși legislația în vigoare interzice atât aplicarea violenței fizice, cât și a celei psihologice, invocarea în instanță doar a violenței psihologice nu a fost suficientă pentru eliberarea ordonanței de protecție. Astfel, în două din cazurile asistate, fără a fi citate părțile, inclusiv beneficiara, instanța de judecată a respins ca fiind nefondată cererea depusă privind aplicarea măsurilor de protecție pentru victima violenței în familie. Instanța de judecată și-a motivat decizia prin faptul că lipsesc probele ce ar justifica cerințele înaintate. Încheierea dată a fost contestată cu recurs la Curtea de Apel, însă Curtea a menținut în vigoare decizia primei instanțe.

Într-un caz singular judecătorul a refuzat emiterea ordonanței de protecție, deși agresorul, pe lângă faptul că își agresa soția, abuzase sexual

și fiica minoră. Mai mult ca atât, judecătorul a dat și termen de împăcare în procesul de divorț.

În general, la etapa de emitere a ordonanței de protecție au fost identificate diferite tipuri de rezistență din partea judecătorilor: neîncrederea în declarațiile victimelor, admiterea argumentelor că agresorul a fost provocat la actele de violență, punerea sarcinii probării violenței în familie pe umerii victimei în susținerea cererii de emitere a ordonanței de protecție și în demonstrarea încălcării acesteia.

Referitor la termenul de emitere a ordonanței de protecție, în cele mai multe cazuri, judecătorii nu întotdeauna respectă termenul de 24 de ore deși legea îi obligă să facă acest lucru. Astfel, din cele **10** ordonanțe emise, în **9** cauze nu a fost respectat termenul legal, acestea fiind emise după trei, patru, cinci sau șase zile de la momentul solicitării. A fost înregistrat însă și un caz model, în care organele de drept au acționat în strictă conformitate cu legea – ordonanța de protecție a fost emisă de instanța de judecată în 24 de ore și poliția a asigurat executarea ordonanței. Mai mult, acțiunile întreprinse de organele de drept la demersurile înaintate au avut drept efect încetarea actelor de violență comise de fostul soț, fapt confirmat de beneficiară în urma discuțiilor cu aceasta.

O altă dificultate este *imposibilitatea înregistrării* ordonanței de protecție la poliție după ora 17.00, motivul invocat fiind sfârșitul programului de lucru pentru colaboratorii cancelariei. În asemenea cazuri se impune introducerea unui alt tip de ordonanță în mecanismul actual de protecție a victimelor – *ordonanța de urgență*. În condițiile când situația o cere, ea ar putea fi emisă de colaboratorul de poliție până a avea loc ședința de judecată, în care să fie emisă deja ordonanța de protecție propriu-zisă.

- *Executarea ordonanței de protecție*

Dacă e să ne referim la rolul organelor de poliție în executarea ordonanței de protecție, din păcate, nu întotdeauna șefii de post informează, în timp util, agresorul și victima despre emiterea măsurilor de restricție prevăzute în ordonanță, ceea ce are drept efect menținerea stării de pericol pentru victimă. În una din cauzele reprezentative, ordonanța de

protecție, expediată spre executare polițistului a fost executată tardiv, nefiind adusă la cunoștința agresorului. Doar în urma mai multor sesizări ale avocatului măsurile de restricție prevăzute au fost aduse la cunoștința agresorului. Astfel, deși supravegherea executării ordonanței de protecție este în competența și obligația poliției, în realitate nu întotdeauna poliția asigură respectarea măsurilor stabilite prin ordonanță pentru agresori și nu-i sancționează pe aceștia atunci când sunt încălcate măsurile de protecție. Totodată, se adevărește că sancțiunile impuse pentru încălcarea ordonanței de protecție sunt insuficiente pentru a face victima să se simtă protejată și pentru a stopa comportamentul violent al agresorilor. Foarte rar aceștia sunt reținuți sau arestați. De obicei ei sunt sancționați doar cu o amendă, ceea ce, în consecință, este în defavoarea familiei și de cele mai multe ori chiar sporește pericolul pentru viața victimei și a membrilor familiei.

În unul din cazuri, deși legea obligă polițistul să supravegheze asupra respectării de către agresor a restricțiilor stabilite în ordonanță, acesta nu au reacționat prompt la apelurile victimei prin care ea îl informa despre încălcarea ordonanței de către agresor. În privința inacțiunilor poliției a fost depusă o plângere la Inspectoratul de Poliție și procuratura raională. În același caz, pentru nerespectarea restricțiilor indicate în ordonanța de protecție, în privința agresorului a fost inițiat un proces contravențional, examinat de judecătoria raională, dar care a fost încetat, deoarece agentul constatat (polițistul) a întocmit procesul verbal cu privire la contravenție contrar prevederilor legale. Acesta nu cunoștea că, potrivit noilor modificări, art. 318 din Codul contravențional are două alineate. În procesul verbal a fost indicat doar articolul, nu și alineatul, ceea ce a condus la declararea nulității acestuia și respectiv încetarea cauzei contravenționale. Ulterior, în privința agresorului a mai fost întocmit un proces verbal cu privire la contravenție în temeiul art. 318 Cod contravențional. Prin hotărârea instanței de judecată acestuia i s-a stabilit o amendă contravențională. Mai mult, deși cadrul legal prevede că, dacă după aplicarea sancțiunii contravenționale, în legătură cu neexecutarea ordonanței, agresorul continuă să încalce restricțiile stabilite, trebuie intentat dosar penal. În respectiva speță au fost ignorate aceste prevederi – deși au avut loc multiple încălcări, un dosar penal a

fost intentat mult mai târziu și doar în urma demersurilor repetate ale avocatului Centrului Internațional „La Strada.”

În multe cazuri ordonanța de protecție este inefficientă pentru contracararea actelor de violență comise de agresori împotriva victimei. Legea nr. 45 prevede tragerea la răspundere penală pentru încălcarea ordonanței de protecție numai în cazul unei încălcări anterioare sancționate în ordine contravențională. Prin respectiva prevedere nu se asigură securitatea victimei violenței în familie și nu sunt contracarate la nivelul cuvenit acțiunile violente ale agresorului. În acest sens, se impune modificarea cadrului legal în sensul posibilității intentării imediate a dosarului penal în cazul neexecutării ordonanței de protecție. Au fost înregistrate și situații în care, deși există două procese verbale cu privire la contravenția pentru neexecutarea ordonanței de protecție, oricum nu s-a inițiat dosar penal așa cum prevede legea, iar agresorul nu a simțit careva sancțiuni pentru faptul că nu a executat ordonanța de protecție. În consecință, în asemenea situații victimele sunt expuse în continuare riscului, iar agresorii nu sunt atrași la răspundere penală.

Asistența juridică acordată în procedura penală

Regretabil, dar intentarea dosarelor penale pe faptul violenței în familie, în baza art. 201¹ Cod penal, se întâmplă rar, iar practica de instrumentare a cauzelor de violență în familie are loc mai degrabă în ordine contravențională decât penală. Pentru a interveni cât mai eficient în soluționarea cazurilor, avocatul Centrului Internațional „La Strada” a fost nevoit să depună plângeri în adresa poliției pentru intentarea dosarelor penale. Astfel, din numele beneficiarelor au fost întocmite și depuse 11 plângeri în adresa organelor de poliție pentru intentarea dosarelor penale în temeiul art. 201¹ Cod penal. Ca urmare a plângerilor depuse, au fost inițiate:

- 5 dosare penale pe 3 cazuri, existând sentințe de condamnare a agresorului pe faptul violenței în familie;
- în 2 cazuri agresorul a fost tras doar la răspundere contravențională;
- în 4 cazuri nu s-a întreprins nimic.

Contestarea inacțiunilor organelor de drept, în special, în cazurile în care nu s-a întreprins nimic, a fost împiedicată de retragerea totală a victimelor, acestea fie au refuzat să dea declarații în privința agresorului, fie nu au mai dorit să se întreprindă măsuri împotriva lor, refuzând serviciile avocatului și întrerupând legătura cu el. De precizat că în cadrul dosarului penal au fost depuse 2 cereri pentru emiterea ordonanțelor de protecție.

Într-o cauză singulară cu implicarea avocatului Centrului Internațional „La Strada”, procuratura unui sector din capitală a refuzat inițierea urmăririi penale. Deși la baza emiterii ordonanței de refuz a stat și nedorința beneficiarei de a iniția dosar penal în privința soțului, diminuând fapta infracțională comisă de acesta, organele de urmărire penală aveau posibilitatea de examina toate circumstanțele și probele care dovedeau vinovăția agresorului și, respectiv, necesitatea intentării dosarului penal în privința lui.

Pe una din cauzele asistate a fost nevoie de două sentințe pentru ca agresorul să fie închis pe un termen de șase luni, cu ispășirea pedepsei într-un penitenciar de tip semi-închis. Astfel, în cadrul primului dosar penal, intentat în temeiul art. 201¹, alin.(1) Cod penal, judecătoria raională a emis sentința prin care agresorul a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii, fiindu-i stabilită pedeapsă sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității în mărime de 120 ore. Deși sentința a fost contestată, ținând cont de pedeapsa prea mică aplicată în raport cu acțiunile violente comise, Curtea de Apel a menținut sentința primei instanțe. În cel de-al doilea dosar, judecătoria raională a emis încă o sentință prin care același agresor a fost recunoscut culpabil în comiterea infracțiunii prevăzute de același art. 201¹, alin.(1) Cod penal, de data aceasta stabilind o pedeapsă cu închisoare pe termen de 4 luni.

Într-un alt caz reprezentativ, agresorul a fost recunoscut vinovat în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 287, alin. (3) CP, art. 349, alin. (1) CP și art. 201¹, alin. (2), lit. a) CP, fiindu-i aplicată pedeapsa în baza art. 201¹, alin. (2), lit. a) CP – 130 ore de muncă neremunerată în folosul comunității, în baza art. 349, alin. (1) CP – 120 ore de muncă

neremunerată în folosul comunității și în baza art. 287, alin. (3) CP – 3 ani închisoare. Conform art. 90 CP, pedeapsa cu închisoarea a fost suspendată condiționat, stabilindu-i-se un termen de probă de 2 ani. Sentința a fost contestată la Curtea de Apel. Prin decizia Curții de Apel sentința judecătorei raionale în partea aplicării pedepsei a fost casată și inculpatul a fost recunoscut vinovat în temeiul art. 287, alin. (3), art. 349, alin. (1), art. 201¹, alin. (2), lit. a) din CP, fiindu-i stabilită pedeapsa definitivă – 3 ani și 3 luni închisoare cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semi-închis.

Totuși, în multe cazuri asistate instanțele de judecată, deși urmau să stabilească pedepse mai aspre pentru agresor, în cadrul dosarului penal deschis s-au rezumat la aplicarea agresorului doar a pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității. Ceea ce de fapt înseamnă că victima este lăsată în continuare în pericol. Luând în considerație toate circumstanțele cauzelor aflate în gestiune, împrejurările, metodele de săvârșire a infracțiunii de violență în familie, se impune aplicarea unor pedepse mai aspre în privința agresorului, inclusiv închisoarea.

Medieri active realizate de consultanții Telefonului de Încredere

Pe parcursul anului 2013, consultanții Telefonului de Încredere au efectuat 101 medieri active în vederea soluționării a 50 de cazuri de violență în familie sau de încălcare a drepturilor copilului. Pentru comparație, în 2012, au fost realizate 85 de asemenea intervenții pentru soluționarea a 44 cazuri. Astfel, în total în cei doi ani de referință, consultanții Telefonului de Încredere au intervenit pe 94 de cazuri, fiind realizate 186 de medieri active cu contactarea grupurilor profesionale. Medierile au inclus cazuri grave, cu implicarea minorilor, în care a fost nevoie de intervenții de urgență și sesizări de încălcare a drepturilor copilului. În toate cazurile medierea a prevăzut contactarea directă a instituțiilor și centrelor specializate în vederea realizării în practică a drepturilor legale a victimelor violenței în familie. Totodată, cazurile au fost monitorizate pe parcursul procesului de acoperire a nevoilor beneficiarilor, consultanții fiind în contact cu aceștia până când beneficiarii înșiși solicitau încetarea intervenției. În soluționarea cazurilor au fost

implicate mai multe grupuri profesionale pentru acoperirea multiplelor nevoi ale victimelor violenței în familie.

În alte situații a fost suficientă referirea victimelor violenței în familie la serviciile specializate, conform nevoilor identificate de consultanții Telefonului de Încredere. Astfel, pentru soluționarea cazurilor victimelor violenței în familie, raportate prin intermediul Telefonului de Încredere, pe parcursul anilor 2012-2013, consultanții au referit la organizațiile competente 124 victime ale violenței în familie (*a se vedea Tabelul 4, pag. 65*), dintre care:

- în 48 cazuri a fost facilitată plasarea victimelor în centre specializate, prin contactarea centrelor și expedierea demersurilor corespunzătoare; în mare parte, victimele au fost referite la Centrul de Asistență și Protecție pentru victimele și potențialele victime ale traficului de persoane din Chișinău, la Asociația împotriva violenței „Casa Mărioarei” din Chișinău, dar și la alte centre de criză sau maternale din municipii și din republică;
- în 24 cazuri au fost sesizate organele de drept în vederea intervenției de urgență în cazuri de violență; de menționat că în două cazuri au fost contactate unitățile de gardă din cadrul comisariatelor de poliție pentru că victimele se aflau în imposibilitatea de a le solicita personal intervenția, iar în alte patru cazuri a fost solicitată intervenția conducerii comisariatelor raionale pentru a interveni în situații de criză, din motiv că șefii de post fie nu erau disponibili, fie refuzau să intervină;
- în 22 cazuri au fost contactate autoritățile APL, inclusiv asistenții sociali comunitari, solicitându-li-se intervenția în cazurile de violență în familie din localitățile date, dar, în special, de la membrii comunității care ne-au sesizat despre astfel de cazuri;
- în 18 cazuri au fost întocmite și expediate faxograme la Direcțiile Asistență Socială și Protecție a Familiei municipale sau raionale, cu solicitarea de a interveni în cazuri de abuz față de minori.

Tabelul 4. Instituțiile la care au fost referite victimele violenței în familie în procesul medierii active de consultanții Telefonului de Încredere

2012	
Instituția de referire	Nr. de referiri
Autorități Publice Locale / Servicii de Asistență Socială	
Direcția/Secția Asistență Socială și Protecția Familiei	6
Asistent social comunitar	2
Direcția municipală pentru protecția drepturilor copilului	1
Autorități Publice Locale	6
Organe de drept	
Procuratura raională	1
Inspectorat de poliție	2
Șeful de post (poliștistul)	6
Centre specializate de plasament	
Centrul de reabilitare „Începutul Vieții” (Chișinău)	2
Centrul de Asistență și Protecție pentru victimele și potențialele victime ale TFU (Chișinău)	11
Centrul maternal „Încredere” (Cahul)	1
Asociația împotriva violenței „Casa Mărioarei” (Chișinău)	1
Centrul de plasament pentru cuplul mamă-copil din c. Cornești (r-nul Ungheni)	2
Centrul maternal „Ariadna” (Drochia)	2
Centrul de plasament pentru copii și tineri în situații de risc „Casa Speranței” (Fălești)	1
2013	
Instituția de referire	Nr. de referiri
Autorități Publice Locale / Servicii de Asistență Socială	
Direcția pentru protecția drepturilor copilului	2
Asistentul social comunitar	7
Autoritățile Publice Locale	7
Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei	9
Organe de drept	
Inspectoratul de poliție (unitatea de gardă)	4
Șeful de post (poliștistul)	9
Procuratură raională	2
Centre specializate de plasament/zi	
Asociația împotriva violenței „Casa Mărioarei” (Chișinău)	10
Centrul maternal „Pro Femina” (Hâncești)	4
Centrul de Drept al Femeilor (Chișinău)	1
Asociația Obștească „Stimul” (Ocnița)	1
Centrul de reabilitare „Începutul Vieții” (Chișinău)	2
Centrul maternal „Sfânta Maria” (Chișinău)	1
Organizația „Interaction” (Tiraspol)	1
Centrul maternal „Ariadna” (Drochia)	1
Centrul de Asistență și Protecție a victimelor și potențialor victime ale TFU (Chișinău)	2
IP Centrul de Criză familială „SOTIS” (mun. Bălți)	3
Centru maternal „În brațele mamei” (Chișinău)	1
Centrul social „Ghera”, Federația Rusă	1

V. DIFICULTĂȚI ÎNTÂMPINATE DE BENEFICIARIII TELEFONULUI DE ÎNCREDERE

În capitolul precedent au fost descrise dificultățile cu care victimele violenței în familie se confruntă când vine vorba de accesul la justiție. Însă beneficiarii Telefonului de Încredere au raportat pe parcursul celor doi ani și alte dificultăți, care scot la iveală – și aceasta este cea mai mare problemă – lipsa coordonării acțiunilor dintre instituțiile cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie. Legea nr. 45 conferă expres anumite competențe de intervenție în acest domeniu – responsabilități pentru mai multe grupuri profesionale, cum ar fi reprezentanți ai organelor de drept, structuri de asistență socială și protecție a familiei, colaboratorii instituțiilor medicale. La Telefonul de Încredere a fost înregistrat un număr impunător de apeluri care reflectă dificultățile pe care beneficiarii le întâmpină în comunicarea cu aceste instituții. Atât beneficiarele, cât și consultanții Telefonului de Încredere care s-au implicat în medierea activă, indică o slabă colaborare între specialiștii care fac parte din echipele multidisciplinare, dar nu constituie un front comun împotriva unui asemenea flagel cum este violența în familie. Deseori soluționarea cazurilor de violență în familie este lăsată doar pe seama poliției, iar alți actori importanți, ca asistenții sociali sau medicii, se implică mai puțin, deși sunt obligați conform Legii.

În continuare sunt prezentate dificultățile raportate de beneficiarii Telefonului de Încredere sau avocații care reprezintă interesele legale ale acestora privind implicarea diferitelor grupuri profesionale, împuternicite cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie.

Dificultăți în sfera organelor de drept

- *Șeful de post (polițistul)*

Deși noile modificări legislative stipulează foarte clar că în cazurile de violență în familie, chiar de la prima sesizare, organele de drept sunt

obligate să examineze posibilitatea intentării unui dosar penal în baza art. 201¹ CP, renunțând la practica aplicării măsurilor contra-venționale, din păcate, se mai înregistrează lacune la acest capitol. Și asta pentru că de multe ori colaboratorii de poliție fie nu cunosc noile prevederi legale, fie ezită să le aplice, fie întâmpină și ei, la rândul lor, dificultăți sau se ciocnesc de rezistența altor actori implicați, cum ar fi organul de urmărire penală sau colaboratorii procuraturii. În consecință, nu sunt puține cazurile în care beneficiarele Telefonului de Încredere sunt nemulțumite de intervenția poliției, intervenție care încă se reduce la o muștrare sau amendă aplicată agresorului. Nemulțumirile vin de la faptul că de cele mai dese ori însăși victimele au fost nevoite să achite amenzile, deși, potrivit legii, nu trebuie să facă acest lucru. De regulă, după asemenea sancțiuni comportamentul soțului nu se modifică, acesta de multe ori devenind și mai agresiv.

Există și cazuri în care polițistul nu este de găsit sau refuză să intervină la solicitările beneficiarelor, motivând că nu are ce să-i facă agresorului. Alteori refuză să înregistreze plângerile, motivând că este o chestiune privată de familie, că lipsesc leziunile corporale grave, că victima minte sau că el are alte activități mai importante. În felul acesta multe intervenții sunt foarte tardive sau nu se produc deloc, un motiv răspândit al neintervenției fiind și relațiile de rudenie sau prietenie ale agresorilor cu polițiștii. Deseori victimele ne relatează că sunt înjosite sau ironizate chiar de polițiști.

O altă categorie de cazuri sunt cele în care șefii de post nu constituie o autoritate pentru agresor – fie că este prea tânăr și neexperimentat, fie că el însuși a devenit victima agresorului. Pe de altă parte, aceștia deseori nu știu cum să facă față amenințărilor și plângerilor din partea agresorilor, care pretind încălcarea inviolabilității domiciliului, prezumției nevinovăției, dreptului de proprietate. Din *Tabelul 5* (pag. 69) se poate constata frecvența și tipologia diferitelor dificultăți cu care se confruntă victimele când se adresează reprezentanților poliției.

Tabelul 5. Dificultăți specifice invocate de beneficiare

Dificultăți invocate	Număr de cazuri
Contravențiile administrative nu au efect	58
Intervențiile polițistului nu au efect/partenerul a devenit și mai agresiv	36
Șeful de post nu a făcut absolut nimic/a răs/ a luat în derâdere situația	23
Victimă a chemat poliția, inclusiv apelând 902, dar nu a venit nimeni	18
Agresorul are legături în poliție, nimeni nu intervine în soluționarea cazului	17
- dintre acestea: are o cunoștință la MAI	2
- agresorul este prieten cu polițistul	4
- agresorul este prieten cu șeful de post	4
- polițistul este verișor cu agresorul	2
- agresorul are frate, colaborator al MAI	1
- agresorul are frate procuror	1
- agresorul are moș general în organele de drept	1
- polițistul de sector este nepotul agresorului	1
Polițistul refuză intervenția/nu întreprinde nimic, declarând că nu are ce-i face	12
Polițistul nu a intervenit, considerând că este o problemă de familie	4
Agresorul are influență în localitate, poliția îi ține parte, nu intervine	2
Deși există probe concludente că a fost violență în familie, polițiștii și colaboratorii procuraturii au refuzat să inițieze	1
Șeful de post refuză intervenția, afirmând că „trebuie respectate drepturile omului”	1
Victimelor li s-a spus că vor fi chemați ambii subiecți la o discuție, dar a trecut mult timp și nu au fost chemați	1
Cererea la poliție a fost depusă în urmă cu 7 zile și nu s-a întreprins nimic	1
Polițistul e de partea soțului/ îl apără din solidaritate masculină	1
Soțul a lovit-o de față cu polițistul, acesta nu a luat nici o măsură, a plecat	1
Polițistul i-a declarat că pentru a depune plângere „este necesar să te adresezi la poliție de 3 ori”	1
La inspectoratul de poliție agresorul a susținut că soția era în stare de ebrietate și că singură a căzut și s-a lovit.	1
Polițiștii l-au crezut și l-au liniștit: „Chiar dacă a bătut-o, va să stea la spital, se va trata”	1
Victimei i s-a spus să vină la poliție atunci când va avea leziuni corporale grave. „Când vei fi cu cuțitul în cap, atunci putem să-ți emitem ordonanță de protecție...”	1
Au fost chemați ambii la sectorul de poliție după ce victima urma să iasă din spital, unde a ajuns tot din cauza agresorului. Fiind nevoită să vorbească în prezența agresorului, de frică, aceasta nu a zis nimic că ar fi fost bătută, deși a stat în spital din cauza leziunilor corporale provocate de soț	1
Copiii se aflau în casă cu agresorul, șeful de post, venit la fața locului, nu a scos copii abuzati din casă	1
Victimă a fost amenințată de agresor cu moartea chiar în biroul polițistului, care nu a făcut nimic nici la moment, nici în urma tentativei de omor, procuratura a decis totuși emiterea ordonanței de protecție. De menționat că anterior victimă s-a adresat la poliție în repetate rânduri, dar nu se intervenea, invocându-se motive gen nu are probe, nu are martori; singura măsură: agresorul era doar amenințat cu amendă	1
Ordonanța de protecție a fost emisă, victimă și-a retras ulterior cererea la insistențele și promisiunile soțului („în genunchi, plângând”). Beneficiara sună ulterior la TÎ, fiindcă a fost amenințată cu moartea dacă mai contactează polițistul, este alungată de acasă	1
Agresorul a fost îndrumat de polițiști să soluționeze singur problema, fiind o persoană publică	1
Polițistul a somat persoana care l-a sesizat despre un caz de violență în familia unor vecini, unde erau implicați copii minori, să nu se amestece în treburile vecinilor	1
Victimă a solicitat șefului de post emiterea ordonanței de protecție; acesta a replicat că astfel de cazuri sunt multe, a zămbit și a plecat	1
Polițistul a fost chemat la spital de medici, unde a fost adusă cu ambulanța o victimă a violenței în familie în stare gravă. Ulterior dosarul, ajuns la procuratură, a fost închis pe motiv de lipsă de probe	1
Soțul abuziv a încălcat ordonanța de protecție și a revenit acasă. Victima a contactat polițistul, dar acesta nu a luat nici o măsură, spunând: „Dacă el nu vă face nimic, lasă-l în pace să intre”	1
Polițistul condiționează victima: „Ori îl ierți, ori vei achita amendă”.	1
Polițistul condiționează victima: dacă scrie cerere, va fi obligată să se prezinte în fiecare lună la sector pentru a spune cum evoluează situația	1

Ineficiența intervenției șefilor de post are la bază și alte motive, de ordin obiectiv, declarate de înșiși colaboratorii poliției, care nu trebuie neglijate. Iată doar câteva dintre ele.

- Puține posturi de poliție sunt dotate cu automobile de serviciu, fapt ce îngreuiază foarte mult deplasarea acestora. Or, în condițiile

în care un șef de post are sub jurisdicție mai multe localități rurale, este foarte dificil să facă față tuturor chemărilor. Mulți polițiști recunosc că sunt nevoiți să folosească automobilele proprii în interes de serviciu și nu în toate cazurile li se decontează bani pentru carburanți.

- Dotarea tehnică slabă a posturilor de poliție (calculatoare, imprimante etc.).
- Lipsa susținerii, în unele cazuri de violență în familie, din partea organelor de urmărire penală și a procuraturii.

• Rolul procurorilor și judecătorilor

Cu referire la procurori și judecători, majoritatea dificultăților apar atunci când este vorba de pregătirea dosarelor și înaintarea acestora în instanța de judecată pentru emiterea ordonanței de protecție, nerespectarea normelor de etică profesională. Alteori nu sunt luate în considerare/nu se cunosc aspectele juridice și procedură prevăzute de lege pentru cercetarea, soluționarea cazurilor de violență în familie în mod eficient.

În *Tabelul 6* (pag. 71) sunt inserate mai multe dificultăți, raportate de victimele violenței în familie care au apelat la sistemul de justiție, dar nu au beneficiat de serviciile avocatului Centrului Internațional „La Strada”.

• Accesibilitatea serviciilor de asistență juridică pentru victime

O altă lacună identificată anterior de consultanții Telefonului de Încredere și care încă rămâne a fi o problemă, în special pentru beneficiarele din punctele îndepărtate de centrele raionale sau municipii, este insuficiența serviciilor juridice. Din păcate, sunt puține organizații care oferă asistență juridică gratuită victimelor violenței în familie, care, de regulă, nu dispun de resursele financiare necesare pentru a acoperi acest segment. Totodată, oficiile teritoriale pentru asistența juridică garantată de stat sunt concentrate doar în cinci puncte importante din țară (Chișinău, Bălți, Cahul, Comrat și Căușeni). Acestea, de regulă, sunt suprasolicitate sau sunt greu accesibile pentru persoanele din localitățile rurale.

Tabelul 6. Probleme raportate la Telefonului de Încredere de victime cu referire la magistrați

Dificultăți invocate	Nr. de cazuri
Instanța de judecată a examinat cererea înaintată de victimă în absența acesteia, fără a-i fi expediat o citație pentru a se prezenta la ședința de judecată	2
Judecătorul, fiind în relații bune cu soțul, tergiversează examinarea și pronunțarea hotărârii pe cauza privind desfacerea căsătoriei	1
Nu a fost respectat termenul de 24 ore la emiterea ordonanței de protecție	1
Motivul desfacerii căsătoriei fiind violența în familie, judecătorul a acordat de două ori termen de împăcare la cererea soțului agresor	1
Cancelaria judecătoriei a refuzat înregistrarea cererii privind emiterea ordonanței de protecție pe motiv că „azi nu sunt la serviciu persoanele responsabile de emiterea ordonanței de protecție”	1
Judecătoria a fost agresivă cu victima în timpul ședinței de judecată	1
Instanța de judecată a refuzat emiterea ordonanței de protecție fiindcă lipsește soțul (agresor)	1
Instanța de judecată a emis ordonanță de protecție, instituind mai multe măsuri de protecție, inclusiv prin care agresorul nu are voie să aplice violență asupra victimei, să intre în camera ei, să se apropie de ea mai aproape de 20 metri, însă a refuzat evacuarea agresorului din casă, deoarece acesta a spus că este invalid, se apropie iarna și nu are unde să plece	1
Victima violenței în familie a înaintat o cerere la poliție pentru a fi întreprinse măsuri în privința agresorului, ca să constate că la procuratură deja era pornit dosar penal pe numele ei ca urmare a plângerii depuse de agresor	1
Victima, fiind chemată de procuror ca să dea declarații suplimentare în cadrul dosarului penal, nu s-a prezentat, deoarece avocatul era în concediu, și a solicitat acțiunii procesuale. Procurorul a refuzat amânarea și a amenințat victima că va fi ridicată silit de la domiciliu, solicitând prezența obligatorie la data și ora stabilită	1
Procuratura a refuzat inițial să primească cererea de emitere a ordonanței de protecție din motive necunoscute. La apelul consultantului Telefonului de Încredere reprezentanții procuraturii au acceptat: „Sigur, să se prezinte, ne vom ocupa neapărat de cazul doamnei”	1

Chiar și așa, beneficiarii nu cunosc/nu întotdeauna sunt informați despre oportunitatea de a beneficia de *asistența juridică garantată de stat*. Conform Legii nr. 198⁴, toate persoanele au dreptul la asistență juridică primară, iar pentru a beneficia de o asistență juridică calificată cererile trebuie să fie însoțite de acte doveditoare. Însă multe dintre victimele violenței în familie în special din zonele rurale nu dispun de suficiente mijloace pentru a plăti serviciile complementare (certificat privind nivelul de venit, certificat privind componența familiei etc.). În cazul în care se constată lipsa actelor doveditoare, cererea nu se admite. Colectarea acestor acte, în opinia victimelor, este destul de birocratică și le împiedică să beneficieze de acest tip de serviciu.

Dificultăți specifice structurilor APL

- *Implicarea APL/ specialiștilor din structurile teritoriale de asistență socială*

Deși Legea nr. 45 prevede implicarea directă a specialiștilor din cadrul structurilor statale de asistență socială în facilitarea accesului victimelor la asistență și protecție și înlesnirea accesului agresorilor la programe de reabilitare, asistenții sociali comunitari se limitează de regulă la vizita familiei care a semnalat violența și rareori întreprind careva acțiuni de mediere sau măsuri ce ar apăra drepturile și interesele legitime ale victimelor. Specialiștii din structurile de asistență socială comunitare, dar și reprezentanții autorităților publice locale sunt și ei supuși deseori stereotipurilor privind problema violenței în familie și poziția femeii în societate (superioritatea masculină, perceperea violenței în familie drept normalitate etc.). Totodată, deși beneficiază ocazional de instruire, asistenți sociali din structurile statale menționate sunt insuficient pregătiți pentru a lucra pe cazurile de violență în familie. Regretabil, dar activitatea acestora se axează pe procedura acordării indemnizațiilor sau a ajutoarelor sociale pentru populație, care este consumatoare de timp și efort. În urma medierilor active a consultanților Telefonului de Încredere, s-a constatat că mulți specialiști din structurile teritoriale de

⁴ Legea nr. 198 din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, intrată în vigoare din 01.07.2008 (Monitorul Oficial nr. 157-160/614 din 5.10.2007; poate fi accesată și la: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=325350>).

asistență socială nu cunosc faptul că fișa de post a asistentului social comunitar conține informație complexă în ceea ce privește intervenția în cazurile de violență în familie. Mai mult, tocmai asistentului social comunitar îi revine rolul de bază în managementul unui caz de violență în familie, el fiind cel care are obligația convocării și coordonării echipei multidisciplinare, activitatea sa însemnând mai mult decât întocmirea anchetei sociale și o vizită la domiciliul victimei.

Totodată, în cazuri particulare, beneficiarii invocă ineficiența intervenției primarului sau a asistentului social. Conform relatărilor victimelor, acestea se rezumă la discuții cu agresorul și informarea victimei că altceva nu este posibil de întreprins. Adevărul e că în multe cazuri nici victimele nu știu că în situațiile de violență în familie se pot adresa la primărie sau asistentului social.

În alte cazuri declarate de victimele care au apelat la APL/lucrătorul social, nu s-a luat în seamă gravitatea și urgența cazului de violență în familie, intervenția fiind amânată din motive necunoscute, chiar dacă exista un risc evident pentru sănătatea și viața copiilor minori. În *Tabelul 7* (pag. 74) este prezentată tipologia acestor dificultăți mai în detalii.

- *Implicarea colaboratorilor instituțiilor medicale*

Din cca 1.000 cazuri de violență în familie, raportate în anii 2012-2013 la Telefonului de Încredere, doar câteva apelante au indicat că au fost identificate ca victime de către medici sau asistenți medicali când s-au adresat cu leziuni corporale. Ca regulă, victimele apelează la serviciile medicale în situații din cele mai grave. Dar și în acest context victimele se confruntă cu o serie de dificultăți, cele mai relevante fiind:

- accesul limitat al victimelor din zonele rurale la asistența medicală (spitalul este departe, pentru spitalizare se cere polița de asigurare medicală, nu au bani pentru a achita costurile de diagnostic, consultații medicale și tratament etc.);
- dificultăți în a obține un certificat medico-legal (nu se pot deplasa din cauza traumei, nu au bani pentru a achita costul certificatului).

Tabelul 7. Dificultăți specifice structurilor APL, invocate de apelanții Telefonului de Încredere

Dificultăți invocate	Nr. de cazuri
Discuțiile cu primarul/asistentul social nu au avut niciun efect	7
Discuțiile au avut loc în prezența ambilor parteneri, ceea ce stânjenește/ înfricoșează victima	1
Fiind alungată din casă și adresându-se pentru ajutor asistentului social, acesta a refuzat intervenția	1
Deși au fost avizați chiar de consultantul TÎ despre un caz de violență și neglijență în privința a trei copii minori, aflați singuri în casă pe timp de iarnă, flămânzi, specialiștii comunitari nu au intervenit	1
Asistentul social, fiind însuși victimă a violenței în familie, a apelat la Telefonul de Încredere, dar a rămas decepționată că nici consultanții nu pot interveni personal în această situație; „Vă rog să veniți, să-l luați și să faceți ceva cu el”	1
Asistentul social refuză intervenția, motivând că agresorul este ex-primarul din sat	1
Toate autoritățile publice locale au refuzat să intervină, deși agresorul își abuzează atât soția, cât și mama și cei trei copii minori	1
Asistentul social refuză să meargă la victimă din frică față de agresor	1
Inspectorul pentru minori i-a spus victimei să se întoarcă acasă la agresor și la cei 4 copii minori. „Ce fel de mamă ești?” Și asta în condițiile în care victima a fost internată de două ori în spital din cauza leziunilor corporale grave provocate de concubin și alungată de acasă	1
Într-un caz de neglijență totală și violență asupra copiilor minori; în urma evaluării cazului, părinților li s-a făcut doar o preîntâmpinare	1
Asistentul social a vizitat victima la domiciliu, dar a spus că nu o interesează problemele lor și a refuzat să intervină	1
Asistentul social nu intervine pentru că, recent, agresorul a fost angajat în calitate de constructor la casa unei rude apropiate de-a ei	1
Asistentul social nu știe ce prezintă ancheta socială și care sunt actele necesare pentru plasarea victimei la centrul de plasament	1
Un membru al comunității a sesizat asistentul social din sat și direcția respectivă din raion despre un caz de violență, dar nimeni nu a intervenit cu nimic	1

• *Servicii psihologice*

Conform Legii nr.45, victimele violenței în familie au dreptul la recuperare psihologică. În realitate mulți dintre apelanții Telefonului de Încredere, victime ale violenței în familie, nu cunosc că în republică există asemenea servicii, deși în număr insuficient. În acest caz consilierea psihologică prin intermediul Telefonului de Încredere este o oportunitate pentru victime. În același timp, consilierea psihologică la Telefonul de Încredere este orientată pe intervenții în situațiile de criză, iar victimele violenței în familie deseori au nevoie de serviciile de psihoterapie. Astfel că puține victime ajung să beneficieze de consiliere sau terapie specializată până a fi referite de specialiști.

Din cauza rețelei subdezvoltate de servicii psihologice în țară, beneficiarele acestui tip de serviciu au declarat puține dificultăți. Totuși, vorbind despre calitatea consilierii psihologice, o victimă care au ajuns până la urmă să beneficieze de serviciile unui psiholog, a relatat consultantului de la Telefonul de Încredere o concluzie neașteptată la sfârșitul ședinței: „*Psihologul mi-a spus ca trebuie să mă resemnez, fiindcă am un animal domestic acasă (adică agresorul) și atât*”.

Centre de plasament/de zi

În perioada 2012-2013, la Centre de plasament au fost referite 93 victime ale violenței în familie, atât în cadrul **medierii active** (48 cazuri, a se vedea și Tabelul 4, pag. 63), cât și în urma informării despre coordonatele Centrelor de către consultanții Telefonului de Încredere (45 cazuri), după cum se vede în Tabelul 8.

Tabel 8. Centrele la care au fost referite victimele violenței în familie în urma medierii active și a informației de la Telefonul de Încredere

2012-2013	
Instituția de referire	Nr. de beneficiari
Asociația împotriva violenței „Casa Mărioarei”	29
Centrul de Asistență și Protecție din Chișinău	18
Centrul de Susținere și Ocrotire a familiei „Sotis”	16
Centrul Maternal „Ariadna”, Drochia	9

2012-2013	
Instituția de referire	Nr. de beneficiari
Centrul de plasament „Începutul Vieții”	7
Centrul maternal „Pro Femina”, Hâncești	4
Centrul de plasament „Dacia”, Soroca	4
Centrul maternal „Sfânta Maria”	2
Centrul maternal „Încredere”, Cahul	2
Centrul maternal „În brațele mamei”, Chișinău	1
Centrul maternal „Pro-Familia”, Căușeni	1

• *Dificultăți identificate referitor la serviciile de plasament*

Dificultățile identificate la referirea victimelor violenței în familie către diferite centre de plasament țin atât de condiționări tipice, cât și condiționări specifice ce le împiedică pe victime să beneficieze de serviciile acestora. Iată câteva din ele, mai relevante.

- Pentru a fi cazate în centre de plasament, victimele violenței în familie trebuie să prezinte o serie de acte ce demonstrează identitatea, starea de sănătate, demersuri de la APL etc., pregătirea cărora necesită mult timp.
- Unele centre oferă acoperire regională, locală sau municipală (de exemplu, Centrul de Criză familială „SOTIS”, Bălți). În cazul în care beneficiarele sunt din alte raioane este necesar a solicita cazarea beneficiarei prin intermediul Sistemului Național de Referire (Unitatea Națională de Coordonare a SNR pe lângă MMPSF), ceea ce durează mult timp.
- Perioada de cazare în unele centre este una relativ mică. Respectiv, nu se reușește reabilitarea victimelor violenței în familie.
- Unele centre de plasament nu asigură condiții corespunzătoare pentru cuplul mama-copil mai mare de 5 ani. Or, copii, victime directe sau martori ai violenței în familie, au nevoie de siguranță, indiferent de vârstă.
- În cazul când victima a fost anterior internată la spitalul de psihiatrie, nu este de dorit plasarea acesteia în centru.
- Centrul a refuzat să cazeze o victimă pe timp de iarnă, noaptea, din cauza că administrația era plecată. Victima a contactat Telefonul de Încredere chiar de la ușa centrului de plasament.

- Victimele se confruntă cu dificultăți de plasare mai ales în cazurile când au doi și mai mulți copii, locurile în centrele specializate fiind reduse sau ele neavând condiții corespunzătoare.
- Centrele refuză intervenția, fiindcă nu dispun de condiții necesare de cazare elementare.
- Serviciile de asistență juridică în unele centre sunt prestate de voluntari, care nu au experiența și de competențele profesionale necesare de a interveni eficient în cazurile de violență în familie.
- A fost imposibilă plasarea unei victime cu un copil de doi ani la vreun centru pentru că erau zile de odihnă. Aceasta a fost nevoită să înnopteze într-o cantină.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Telefonul de Încredere reprezintă un instrument eficient în identificarea cazurilor de violență în familie, consilierea primară a subiecților violenței în familie, facilitare accesului la serviciile de asistență și protecție, dar și de monitorizare a fenomenului. Aceste activități vin să asigure realizarea practică a drepturilor legale ale victimelor violenței în familie.

Prezentul Raport reflectă situația în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie din perspectiva Telefonului de Încredere pe perioada 2012-2013, dar nu și din perspectiva fenomenului violenței în familie per ansamblu pe republică. Posibil ca mulți subiecți ai violenței în familie, care s-au adresat anterior altor servicii decât Telefonul de Încredere, au beneficiat de asistență și protecția necesară, astfel că aceste cazuri nu fac obiectul prezentei analize.

Creșterea numărului de apeluri în 2013 se datorează, în primul rând, lansării unei noi campanii de sensibilizare a publicului, în cadrul căreia a fost mediatizat un nou spot video de publicitate socială, diseminate materiale distributive, desfășurate activități de informare pentru tineri în vederea cultivării relațiilor non-violente, dar și apariții în mass-media.

Analiza calitativă și cantitativă a cazurilor înregistrate în anii 2012-2013 a permis o prezentare complexă a fenomenului: descrierea profilurilor subiecților violenței (victimă/agresor), specificul manifestării fenomenului, inclusiv față de minori, în cadrul căsătoriilor mixte, identificarea celor mai afectate victime ale violenței și influența unor factori care declanșează violența în familie.

Un aspect minuțios abordat în Raport este analiza specificului asistenței solicitate și acordate beneficiarilor prin intermediul Telefonului de Încredere: consiliere psihologică, consultații juridice primare, facilitarea accesului la alte servicii existente în domeniu, monitorizarea cazurilor recepționate, dar și prezentarea sumară a serviciilor de asistență juridică

specializată, oferită de avocatul Centrului Internațional „La Strada.” Această analiză ne-a permis să deducem nevoile și dificultățile cu care se confruntă beneficiarii Telefonului de Încredere, dar și formularea unor *concluzii și recomandări*.

Concluzii

- Repartizarea cazurilor înregistrate în funcție de genul și vârsta beneficiarilor demonstrează o majoritate net feminină afectată de violența în familie (97%). Ca și în anii precedenți, beneficiarii care apelează mai des la Telefonul de Încredere se încadrează în categoriile de vârstă 27-40 și 51-60 de ani. Ascendența numărului persoanelor cu vârsta sub 17 ani care se confruntă cu situații de violență (martor sau subiect al abuzului) constituie un semnal de alarmă pentru întreaga societate. Dacă în 2012 numărul acestora reprezintă 35% din totalul cazurilor, în 2013 constatăm o creștere semnificativă, numărul aproape se dublează (73%).
- Repartizarea cazurilor înregistrate în funcție de mediul de proveniență, dar și nivelul educațional și ocupațional demonstrează menținerea numărului de cazuri din mediul rural și din municipiul Chișinău. În peste 40 la sută din cazuri, atât victimele, cât și agresorii sunt angajați permanent sau ocazional în câmpul muncii; majoritatea victimelor au studii medii sau medii de specialitate, urmate fiind de cele cu studii universitare sau post-universitare.
- În urma analizei cazurilor de violență în familie în funcție de veniturile proprii, remarcăm menținerea unui număr considerabil de cazuri în care victima are un nivel propriu de venit care i-ar permite să-și asigure sie și copilului cele necesare unui trai decent (34% în 2013 și 36% în 2012). În același timp, remarcăm imposibilitatea unui număr semnificativ de beneficiare (16% în 2013 și 19% în 2012) de a rupe relația violentă, determinată de lipsa sau insuficiența resurselor financiare necesare pentru a se întreține singură și pe copii și chiar, din lipsa unor resurse financiare, pentru a iniția și a finaliza un proces de divorț, în deosebi, partajul

averii, ceea ce o determină să mențină relația abuzivă. Totodată, analiza comparativă a surselor de existență a victimelor și agresorilor indică o rată crescută a subiecților care existau din contul indemnizațiilor sau pensiilor (22% victime și 4% agresori), această tendință fiind caracteristică și pentru anii precedenți.

- Ca și în perioada anterioară, în anii 2012-2013 au fost înregistrate un număr considerabil de cazuri, în care victima sau agresorul prezintă un grad sporit de vulnerabilitate. Este vorba de persoane cu vârsta foarte înaintată, cu dereglări psihice sau grad de invaliditate (în deosebi, dereglări ale aparatului locomotor). În cazul victimelor din această categorie remarcăm vulnerabilitatea sporită la tratament violent din partea partenerului, dar și grija sporită de care are nevoie beneficiara în cadrul asistenței. În ceea ce privește cazurile cu implicarea agresorilor din această categorie, se remarcă lipsa de intervenții din partea grupurilor profesionale, reprezentanții lor fiind condiționați atât de unele precogniții eronate, subiectivitate, cât și de lipsa unor mecanisme necesare pentru a-și exercita atribuțiile de serviciu (lipsa centrelor specializate sau a locurilor disponibile în astfel de centre pentru a plasa/izola agresorii-invalidi, în special a celor cu capacitate de deplasare redusă în cazul emiterii ordonanței de protecție, de exemplu), asistența în astfel de cazuri reducându-se la contravenții administrative sau activități de profilaxie.
- În urma analizei tipurilor de violență putem conchide că în cele mai multe cazuri este raportată violența fizică (87% în 2013 și 83% în 2012), fiind urmată de violența psihologică (8% în 2013 și 11% în 2012). De precizat că în majoritatea cazurilor de violență în familie, în urma consilierii/asistenței, s-a identificat o combinație de mai multe tipuri de violență la care au fost expuse beneficiarele Telefonului de Încredere (economică, spirituală și sexuală).
- Violența în familie rămâne a fi un fenomen static, dar extrem de complex, generat de particularitățile psiho-emoționale ale subiecților implicați și menținut de mentalitate și cutume sociale ne-scrise. Un număr considerabil de beneficiare semnalează anumi-

te forme de violență (în special, spirituală, sexuală și economică) care sunt percepute ca fiind distructive, dar tolerate și considerate aproape parte din „cultura” relațională în familie. Acest fapt denotă imperativul organizării sistematice a campaniilor de sensibilizare, menite să schimbe percepția față de acest flagel social.

- În perioada 2012-2013 s-a menținut un număr semnificativ de cazuri în care beneficiarele nu menționează consumul de alcool ca fiind un generator al comportamentului abuziv, dar și cazuri în care alcoolul doar intensifică comportamentul abuziv, ceea ce confirmă, o dată în plus, că alcoolul constituie doar un factor de risc pentru intensificarea violenței, dar nu este o cauză în sine. Caracteristicile individuale de personalitate, pattern-urile comportamentale și relaționare, sistemul relațiilor de familie determină consumul de alcool și dezvoltarea relațiilor violente în interiorul familiei. Totodată, specialiștii implicați în prevenirea și combaterea fenomenului întâmpină dificultăți în referirea agresorilor-dependenți de alcool la centre medicale specializate.
- O parte considerabilă a victimelor violenței în familie, beneficiare ale Telefonului de Încredere, refuză să apeleze din start la organele de poliție din diverse motive: nu au încredere în organele de drept, se gândesc că intervenția poliției nu va fi eficientă, ci dimpotrivă, va înrăutăți situația. Neîncrederea devine și mai mare în cazul aplicării amenzilor din partea colaboratorilor organelor de drept, care sunt plătite, de regulă, din bugetul familiei. Spre regret, printre colaboratorii organelor de drept este puțin răspândită practica pornirii dosarelor penale în baza art. 2011 Cod penal. Astfel, instrumentarea cazurilor de violență în familie rămâne a fi, mai degrabă în ordine contravențională decât penală.
- Deși nevoia primară a apelantelor la Telefonul de Încredere este consilierea psihologică, acestea nu conștientizează importanța și necesitatea serviciului psihologic. Pornind de la această realitate, consultanții Telefonului de Încredere s-au axat, în primul rând, pe dezvoltarea unor abilități practice sau personale, stimularea auto-

cunoașterii, scopul principal fiind clarificarea situației și identificarea instrumentelor utile pentru depășirea crizei.

- Victimele violenței în familie rareori cunosc despre asistența juridică gratuită garantată de stat. Totodată, pentru a beneficia de dreptul la asistență juridică calificată, victimele întâmpină bariere de ordin birocratic. Aceasta în condițiile când serviciile juridice oferite de organizațiile neguvernamentale sunt insuficiente, iar victimele nu au bani pentru a achita serviciile unui jurist sau avocat. Astfel, consultația juridică primară a constituit cel mai solicitat tip de asistență la Telefonului de Încredere, fiind și cel mai complex tip de serviciu acordat. Spre deosebire de anii precedenți, consultanții Telefonului de Încredere remarcă o ușoară creștere a numărului de apelanți care au cunoștințe despre Legea nr. 45-XVI cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie. Este de fapt impactul campaniilor de informare a populației, inclusiv prin intermediul mass media, dar și implicării mai active a organelor de drept.
- De rând cu ordonanțe de protecție, emise în baza Legii 45, beneficiarii Telefonului de Încredere au solicitat și inițierea unui șir de proceduri civile. Și asta pentru că ordonanța de protecție nu constituie o soluție definitivă, ci o măsură de urgență ce înlătură riscul violenței pentru o perioadă determinată de timp. De cele mai dese ori, după expirarea ordonanței de protecție, agresorul, revenind acasă, își reia comportamentul violent. Acest fapt determină beneficiarele să solicite consultanță și asistență juridică repetată și în alte acțiuni legale, necesare pentru a rupe definitiv relația violentă (desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copiilor minori, încasarea pensiei de întreținere a copiilor minori, partajul averii.)
- În cele mai multe cazuri, instanța de judecată nu respectă termenul de 24 de ore pentru emiterea ordonanței de protecție, deși legea obligă să facă acest lucru. Din cele 10 ordonanțe emise, în 9 cauze nu a fost respectat termenul legal, acestea fiind emise după trei, patru, cinci sau șase zile de la solicitare. Deși legislația în vigoare interzice atât aplicarea violenței fizice, cât și a celei psihologice,

spre regret, invocarea în instanță doar a violenței psihologice nu este suficientă pentru eliberarea ordonanței de protecție.

- Nu întotdeauna poliția asigură respectarea măsurilor stabilite prin ordonanța de protecție agresorilor și nu-i sancționează pe aceștia atunci când o încalcă. Sancțiunile impuse pentru nerespectarea ordonanței de protecție sunt insuficiente pentru a face victima să se simtă protejată și pentru a stopa comportamentul violent al agresorilor. De cele mai dese ori ei sunt sancționați doar cu o amendă, ceea ce, în consecință, pune în pericol viața victimei și a membrilor familiei.
- Spre regret, foarte rar sunt inițiate dosare penale în baza art. 201¹ Cod penal. Practica de instrumentare a cazurilor de violență în familie rămâne a fi mai degrabă în ordine contravențională decât penală. Chiar dacă este deschis dosar penal, deja intervine instanța de judecată, care, deseori, la aplicarea sancțiunii penale, stabilește pedepse deloc proporționale cu gravitatea actelor de violență comise, nefiind luate în considerație toate circumstanțele agravante. Nu se ia în considerație gradul de pericol pentru victimă a infracțiunii săvârșite de agresor (violența în familie), instanța rezumându-se, de obicei, la aplicarea pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității.
- Deși noile modificări legislative stipulează foarte clar că, în cazurile de violență în familie, chiar de la prima sesizare, organele de drept sunt obligate să deschidă dosar penal în baza art. 201¹ Cod penal, renunțând la practica aplicării măsurilor contravenționale, încă se înregistrează lacune la acest capitol. Adesea colaboratorii de poliție fie nu cunosc noile prevederi legale, fie ezită să le aplice, fie întâmpină, la rândul lor, dificultăți sau rezistența altor actori implicați (organele de urmărire penală, colaboratorii procuraturii). În consecință, nu sunt puține cazurile în care beneficiarele Telefonului de Încredere sunt nemulțumite de intervenția poliției, intervenție care se reduce la o muștrare sau amendă aplicate agresorului.

- Serviciile de asistență psihosocială încă nu au atins un nivel satisfăcător. Deși beneficiază de instruire în mod constant, asistenții sociali sunt insuficienți pregătiți pentru a interveni eficient în cazurile de violență în familie. Majoritatea lor se rezumă la acordarea indemnizațiilor sau ajutoarelor sociale, mulți dintre ei necunoscând faptul că fișa de post a asistentului social comunitar conține informația complexă în ceea ce privește intervenția în cazurile de violență. Or, tocmai asistentului social comunitar îi revine rolul de bază în managementul unui caz de violență în familie, el fiind cel care are obligația convocării și coordonării echipei multidisciplinare, activitatea sa însemnând mai mult decât întocmirea anchetei sociale și o vizită la domiciliul victimelor.

Recomandări

- Se impune eficientizarea lucrului instituțiilor responsabile pentru prevenirea și combaterea violenței în familie, în special a ministerelor de resort (MAI, MMPSE, ME, MS), a autorităților publice locale (echipele multidisciplinare formate din asistentul social, medicul, polițistul, dar și primarul, directorul școlii etc.), precum și a organizațiilor neguvernamentale. Ținând cont de problemele raportate de către victimele violenței în familie și de către specialiștii din teritoriu, autoritățile administrației publice centrale și locale trebuie să se autosesizeze în vederea identificării impedimentelor existente în elaborarea mecanismului de realizare efectivă în practică a acțiunilor care ar apăra drepturile și interesele legale ale victimelor, inclusiv ale celor minore. Este necesar totodată ca ministerele de resort să elaboreze un mecanism de monitorizare efectivă a activității în domeniu, în care în centrul atenției ar fi feedback-ul din partea victimelor violenței în familie, și care ar implica organizațiile neguvernamentale menite să apere interesele victimelor. O atenție sporită cere și monitorizarea aplicării în practică a măsurii speciale de protecție a victimei – ordonanța de protecție – începând de la etapa emiterii și finalizând cu monitorizarea activității poliției, împuternicită să supravegheze respectarea prevederilor ordonanței de către agresor și sancționarea acestuia.

- Pentru a-i face pe reprezentanții diferitelor autorități și instituții cu funcții de prevenire și de combatere a violenței în familie să înțeleagă comportamentul victimizat al persoanelor ce suferă de violență în familie, sunt necesare activități de instruire (seminare, mese rotunde, debriefing-uri) cu grupurile profesionale. Aceste activități de consolidare a capacităților trebuie să ofere schimb de bune practici în domeniul identificării, asistenței și protecției efective a victimelor violenței în familie. Instruirile reprezentanților autorităților și instituțiilor în domeniu trebuie să includă prevederile cadrului normativ-legal existent și traducerea lor efectivă în practică.
- Insuficiența serviciilor pentru agresori în țară face ca lucrul cu subiecții violenței să se rezume doar la reabilitarea victimei, ceea ce diminuează eficacitatea intervențiilor, iar victima este nevoită să revină în cercul vicios. Astfel, pentru a spori în mod eficient calitatea intervențiilor și a diminua semnificativ gravitatea fenomenului, este necesar a extinde serviciile specializate pentru agresori. Acestea trebuie să includă măsuri pentru facilitarea accesului la tratament de dezalcoolizare, iar statul să întreprindă măsuri în vederea sporirii accesibilității acestor persoane la serviciile respective.
- Autoritățile administrației publice centrale și locale trebuie să încurajeze și să acorde mai mult sprijin organizațiilor care oferă consiliere psihologică și asistență juridică gratuită victimelor violenței în familie. Se recomandă extinderea serviciilor juridice accesibile pentru victimele violenței în familie, inclusiv prin includerea acestui grup printre beneficiarii asistenței juridice garantate de stat. Este necesar de a implica de asemenea parajuriști și organizațiile obștești specializate în acordarea asistenței juridice primare, în special în mediul rural, posibil prin intermediul echipelor mobile.
- Este necesară organizarea unor campanii de sensibilizare la nivel național, ele cuprinzând atât activități de sensibilizare și promovare (spoturi de publicitate socială, talk-show-uri, emisiuni televizate, documentare și filme de scurt metraj, publicații mass media), cât și activități de instruire cu componenta de egalitate a genurilor

- (debriefing-uri, seminare, mese rotunde, sondaje și cercetări sociologice) cu grupurile profesionale în scopul informării, consolidării capacităților profesionale, a schimbului de experiență și facilitării colaborării în vederea oferirii unei asistențe cât mai eficiente beneficiarilor.
- Este necesar și oportun a elabora programe educative pentru tinerii din instituțiile preuniversitare, care ar aborda aspectele relevante ce țin de prevenirea violenței în familie – formarea abilităților de comunicare și de manifestare adecvată a trăirilor emoționale, dezvoltarea toleranței zero față de fenomen, aspecte gender etc.
 - Autoritățile administrației publice centrale și locale urmează să aloce resurse adecvate pentru dezvoltarea serviciilor relevante de asistență și protecție a subiecților violenței în familie, inclusiv pentru activitatea Centrelor de plasament, în care se oferă și alte tipuri de servicii necesare victimelor care le-ar asigura o reabilitare efectivă și realizarea drepturilor. Pe lângă necesitatea extinderii, serviciile pentru subiecții violenței în familie trebuie să devină mult mai pro-active, flexibile și la necesitate mobile.
 - Se impun programe de creștere a capacităților profesionale a judecătorilor, care ar fi axate pe eliminarea atitudinii stereotipizate față de victime și fenomen. Este necesară o generalizare a practicii juridice din acest domeniu de către structuri abilitate (Curtea Supremă de Justiție, Institutul Național de Justiție), emiterea de către Plenumul Curții Supreme de Justiție a unei Hotărâri explicative suplimentare cu caracter de recomandare privind aplicarea Legii nr. 45-XVI cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie.
 - Este necesar de a continua eforturile de îmbunătățire a legislației. Legea nr. 45 prevede atragerea la răspundere penală pentru încălcarea ordonanței de protecție numai în cazul unei încălcări anterioare sancționate în ordine contravențională. Totodată, prin respectiva prevedere nu se asigură securitatea victimei violenței în familie și nu sunt contracarate la nivelul dorit acțiunile violente ale agre-

sorului. În acest sens, trebuie reconsiderată posibilitatea modificării cadrului legal în sensul intentării imediate a dosarului penal în cazul neexecutării ordonanței de protecție. În vederea eficientizării măsurilor practice de protecție pentru victime, se impun noi prevederi în legislație cu privire la diferite tipuri de ordonanțe: ordonanța de urgență, cu evacuarea temporară a agresorului din domiciliul comun și care ar putea fi emisă de polițist, și ordonanța de protecție, emisă ulterior de instanța de judecată, durata căreia să poată fi extinsă până la un an. De asemenea, în scopul facilitării accesului victimelor violenței în familie la justiție, se impune revizuirea Legii nr. 1086, adăugând categoria de victime ale violenței în familie, beneficiari ai expertizei medico-legale gratuite.

- Este necesară semnarea și ratificarea Convenției Consiliului Europei privind combaterea și prevenirea violenței față de femei și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul), pentru că explică fenomenul violenței în familie și formele acesteia, rolul pe care trebuie să și-l asume autoritățile statului (poliția, procuratura, asistența socială etc.) și cooperarea interguvernamentală, care în esență vin să sprijine o înțelegere corectă a fenomenului și dezvoltarea unui sistem eficient care să răspundă prompt la violența în familie.

Violența în familie este un fenomen complex, generat de probleme psihologice și amplificat de condiții educaționale, economice și sociale. Doar abordarea holistică a diferiților actori și structuri de nivel local și național poate contribui la diminuarea acestui flagel.

Ediția se distribuie gratuit